

8°
INDO-CHINOIS

622
(40)

10
VN THỨ MƯỜI

Giá : 0 8 40

三國演義

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA

NGƯỜI DỊCH :

Nguyễn-an-Cu'

DEPOT LEGAL
INDOCHINE

Nº 9139

TÍN-ĐỨC THƯ-XÃ XUẤT BẢN

37, rue Sabourain, Saigon

(Bản này của ông Đinh-thái-Sơn đã bán đứt cho bản-xã)

In lần thứ ba

Cuốn nào không có dấu riêng của nhà xuất bản là đồ gian.

*Tam. Qu. Ch.
622*

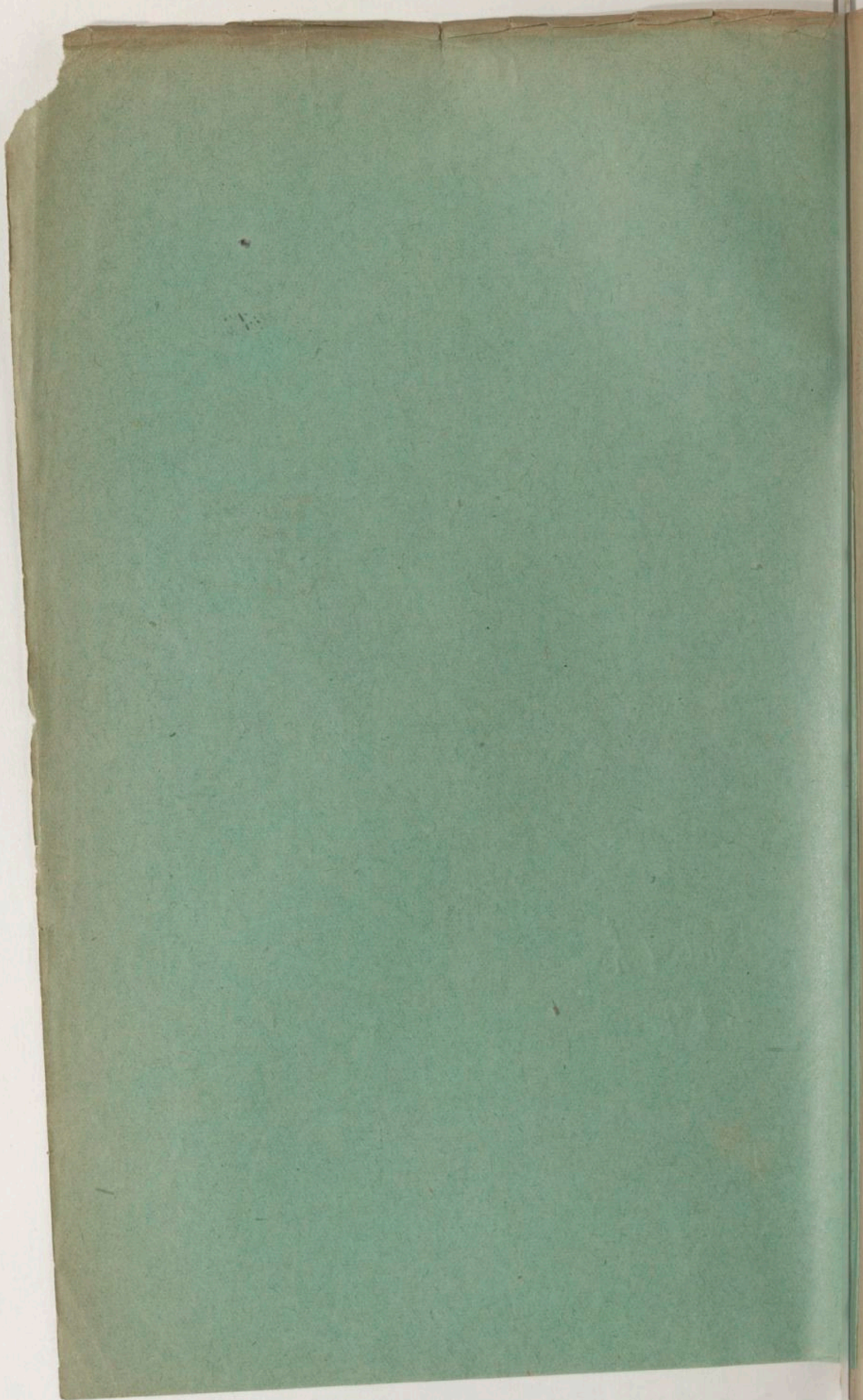
SAIGON

IMPRIMERIE DU CENTRE

68-70, Rue Pellerin

1928

J. Savat

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA

CUỐN THỨ MƯỜI

DEPT. LEGAL
PINDUSHINE

No 9139

Khi Triệu-Vân xem thấy biết gươm báu thì mang vào mình, rồi hơi thương dục ngựa mà xông vào trùng vây. Cối lại thì quân tùy-tùng không còn một người, duy có một mình mà thôi. Tuy vậy cũng chẳng nao sợ chút nào, cứ xông đột lược tới tìm kim, hề có gặp bá-tánh thì hỏi thăm tin tức Mê-phu-nhơn. Có người chỉ rằng: « Phu-phu-nhơn bồng A-dầu, mà lại bị thương nơi đuôi, đi đứng không dặng, nên ngồi dựa nơi vách tường hư, ở phía trước kia kia. » Triệu-Vân nghe nói, lật đật đi tìm, bồng thấy một cái nhà bị lửa cháy sập, còn mấy tấm vách đất, Mê-phu-nhơn bồng A-dầu ngồi dựa vách tường ấy gần cái giếng khô mà khóc, Triệu-Vân lật đật xuống ngựa mà lay. Mê-phu-nhơn nói: « Tôi dặng thấy Trương-quân đây là A-dầu có phước lắm. Trương-quân hãy đoái thương cha nó, trời nời đã nữa đời người, mới có chút huyết mạch đây mà thôi, xin rằng hộ trì cho nó gặp dặng mặt cha, thì tôi có thác cũng an lòng ! » Triệu-Vân nói: « Phu-nhơn mà mắc nạn như vậy, thiệt tội nơi tôi ! Thôi, chẳng nên nói dài, xin Phu-nhơn lên ngựa, để tôi đi bộ ; đánh liều mà đơm Phu-nhơn ra khỏi trùng vây. » Mê-phu-nhơn nói: « Chẳng nên đâu ! Trương-quân không ngựa sao dặng, này là A-dầu đây, cây có Trương-quân bảo hộ lấy nó mà thôi, còn tôi đã bị thương nặng lắm, dầu thác cũng không uổng, gì. Xin Trương-quân mau bồng lấy nó đi trước đi, chớ có vị tôi mà lụy đến tướng quân. » Triệu-Vân nói: « Quân ó dặng, binh theo đã đến, xin Phu-nhơn mau mau lên ngựa nào. » Mê-phu-nhơn nói: « Tôi thiệt đi không dặng, đừng có đợi mà lụy đến cả hai ! » Bèn trao A-dầu cho Triệu-Vân mà dặn rằng: « Tánh mạng nó đây, sở cây có Trương-quân. » Triệu-Vân nắm ba phen bảo Phu-nhơn lên ngựa mà Phu-nhơn cũng không chịu, kể lấy bốn phía quân ó vang dầy. Triệu-Vân nói lớn lên rằng: « Binh giặc theo

đến kia kia, phải lên ngựa cho mau chớ. » Mê-phu-nhơn liền dể A-dầu nơi đất, rồi liền mình nhảy xuống giếng khô mà thác. Triệu-Vân thấy Phu-nhơn thác rồi, sợ nổi binh Tào cướp thây, bèn xô vách tường đất xuống mà lấp cái giếng ấy, rồi lật đặt mỡ dây nịch giáp ra, bỏ cái kiến yêm-tâm xuống, mà đai A-dầu vào lòng, rồi xóc thương mà lên ngựa. Kể có một tướng dẫn một đạo binh bộ mà rước đến. Tướng ấy là bộ tướng của Tào-Hồng, tên Yến-Minh, tay cầm cây đao ba chia hai lưỡi, đến mà đánh nhau. Song đánh chưa đặng ba hiệp, bị Triệu-Vân đâm một thương liền té nhào. Vân giết tan quân chúng, rồi tìm đường mà chạy.

Lúc đang chạy, trước mặt, lại có một đạo binh xông đến chặn đường, làm đầu một viên Đại-tướng, hiệu cờ dể chữ lớn rõ rang là *Trương-Hấp*; Triệu-Vân chẳng nói chi cả, cứ hươi thương đến đánh. Đánh đặng mười hiệp, Vân chẳng dám đánh lâu, bèn quày ngựa mà chạy. Trương-Hấp đuổi theo. Triệu-Vân giục ngựa đưng chạy, ruồi dẫu người ngựa đều sụp tuốc xuống hầm. Trương-Hấp hươi thương đến đâm. Bỗng thấy có một đạo hồng-quang chói sáng ở dưới hầm xung lên, con ngựa của Triệu-Vân nhảy thót một cái, liền iên khỏi hầm. Trương-Hấp thấy vậy thất kinh, bèn quày ngựa trở lui. Triệu-Vân giục ngựa chạy miếc. Phía sau lưng, bỗng có hai tướng, cả kêu rằng: « *Triệu-Vân chớ chạy*. Phía trước mặt lại có hai tướng xông đến mà đón đường. (Nguyên hai tướng phía sau là Mả-Giêng với Trương-nghi; còn phía trước là Tiêu-Xúc với Trương-Nam; bốn tướng ấy đều là bộ-tướng của Viên-Thiệu ngày trước.

Lúc ấy Triệu-Vân một mình mà cự với bốn tướng ấy, binh Tào ào đến một lược, Triệu-Vân liền rút cây thanh-hồng-kim ra mà chém dũa; hề chém đến đâu máu chảy như suối. Vì vậy Triệu-Vân giết chém binh Tào, ra cũng gần khỏi trùng vây.

Lúc ấy Tào-Tháo đứng trên đỉnh núi Kiển-sơn thấy có một tướng đến đâu cũng không ai cự nổi. Bèn hỏi kẻ tả hữu rằng: « Tướng ấy là ai? » Tào-Hồng giục ngựa xuống núi kêu lớn rằng: « Bớ tướng kia! Hãy nói tên cho ta

biết.» Triệu-Vân đáp rằng : Ta là Thường-sơn Triệu-tử-long đây.» Tào-Hồng về báo với Tào-Tháo. Tháo khen rằng : « Ấy thiệt là hồ tướng, ta phải để cho va sống.» Bèn khiến quân giục ngựa truyền rao các tướng rằng : « Hễ Triệu-Vân đến đâu thì đừng có bắn, phải bắt sống cho ta.» Vì vậy Triệu-Vân mới thoát khỏi. Ấy cũng là phước của A-dầu mà ra.

Trận ấy Triệu-Vân mình đại Hậu-chúa, ra khỏi trùng vây, chặc ngã hai cây đại-kỳ, đoạt dặng ba cây thương, chém giết hơn năm mươi tên danh-tướng của Tào-Tháo.

Người đời sau có làm thơ khen rằng :

*Huyết nhuộm chiến bào giáp hóa hồng,
Đương-dương ai dám đến tranh phong,
Xưa nay những kẻ phò nguy chúa,
Duy có Thường-sơn Triệu-tử-long.*

Khi ấy Triệu-Vân ra khỏi trùng vây thoát khỏi đại trận, huyết vấy đỏ áo chiến bào.

Lúc đang đi, bên góc núi lại ào ra hai đạo binh của bộ tướng Hạ-hầu-Đôn, là Chung-Tấn và Chung-Thân, vẫn là hai anh em ruột ; một người thì cầm búa lớn ; một người thì cầm họa-kim. Hai tướng áp đến mà hét lớn rằng : « Triệu-Vân, mau mau xuống ngựa mà chịu trời đi cho rồi.»

Ấy là :

*Nạn to hồ huyết đã thoát khỏi,
Sông lớn long đàm lại giấy lên.*

Muốn biết Triệu-Vân thoát thân thế nào xin xen bài sau phân giải.

ĐỆ TƯ THẬP NHỊ HỒI

*Trương-dực-dức, ra oai cầu Trường-bản,
Lưu-dự-châu, chạy đến cửa Hớn-tân*

Nói về Chung-Tấn và Chung-Thân xông đến cản trở Triệu-Vân lại mà đánh. Triệu-Vân hơi thương đâm dũa. Chung-Tấn đến trước hơi búa tiếp đánh, chặc dặng ba

hiệp bị Triệu-Vân một thương, té nhào xuống ngựa. Vân tìm dang chạy thẳng, Sau lưng Chung-Thân hơi kích rước theo, vừa kích đuôi ngựa, nhắm phía sau lưng Triệu-Vân đâm tới. Triệu-Vân liền quây ngựa lại hai cái hông kích nhau, tay trái của Triệu-Vân thì cầm thương mà đánh cho dang cây kích ra ; tay mặt thì rút cây thanh-hồng-kim mà chém sã xuống, Chung-Tấn và mao và óc bê hai ra, té xuống ngựa chết tốt. Bao nhiêu quân-sĩ đều vỡ tan. Triệu-Vân thái khỏi trùng vây, bèn nhắm cầu Trường-bản chạy riết đến ; lại nghe phía sau lưng quân ó vang dầy, (Nguyên là đạo binh của Văn-Sánh đuổi theo).

Lúc ấy Triệu-Vân chạy đến bên cầu, người mệt ngựa mỏi, thấy Trương-Phi cỡi ngựa dương đứng trên cầu, thì kêu rằng : « Đục-dức, mau mau cứu tôi với. » Trương-Phi nói : « Tũ-long đi cho mau đi, binh có theo đến để tôi cự cho. » Triệu-Vân giục ngựa qua cầu đi hơn hai mươi dặm, mới thấy Huyền-Đức và chúng tướng ngồi nghỉ nơi gốc cây. Vân xuống ngựa và lạy và khóc. Huyền-Đức cũng khóc. Triệu-Vân mệt thở hào hển mà thưa rằng : « Tôi tôi thiệt đáng ma oán thán. Mê-phu-nhơn mình bị thương nặng, không chịu lên ngựa, nhảy xuống giếng mà liều mình rồi ! Cựe chẳng dã tôi phải xô vách đất xuống mà đập, rồi dai Công-tử xông đột trùng vây, cũng nhờ phước của Chứa-công mới thoát khỏi dặng. Lúc ấy Công-tử khóc ơn, nầy giờ sao không thấy cựa quậy, tưởng khi người đã không còn ! » Bèn mở đai ra mà xem, té ra A-dầu còn dang ngũ vùi chưa tỉnh, Triệu-Vân mừng rỡ mà rằng : « May quá ! Công-tử không hề chi sót. » Hai tay đồng trao cho Huyền-Đức. Huyền-Đức với bông, rồi quăng xuống đất mà rằng : « Vi mi là một đứa con nít, mà ta gần mất một viên đại-tướng ! » Triệu-Vân lật đật bông A-dầu lên, lạy khóc mà thưa rằng : « Tôi tuy phời gan trái mặt cũng chưa trả ơn cho Chứa-công dặng. »

Nói về Văn-Sánh dẫn binh theo Triệu-Vân đến cầu Trường-bản, bỗng thấy Trương-Phi đứng râu hùm, trợn con mắt tròn, tay cầm xà-mâu, cỡi ngựa mà đứng trên cầu ; lại thấy bên kia cầu, nơi phía sau rừng, bụi bay mịch trời, thì nghi có binh phục ; bèn gò ngựa lại, chẳng dám đến gần, giây phúc bọn Tào-Nhơn Lý-Kiến, Hạ-hầu-Đôn, Hạ-

hầu-Huyền, Nhạc-Tấn, Trương-Hấp, Trương-Liêu và Hira-Chữ đều đến, thấy Trương-Phi cầm xà-mâu cỡi ngựa mà đứng trên cầu như vậy, thì e là kẻ của Khổng-Minh, cho nên không dám đến gần, bèn đứng bình lại, đứng dăng ngang nơi đầu cầu mà sai người báo với Tào-Tháo. Tháo nghe báo, liền lên ngựa ở phía sau trận lòn đến mà xem.

Lúc ấy Trương-Phi thấy phía sau trận lỗ lỗ có tàng, lọng, phủ, việt, sanh, kỳ, thì liệu chắc là Tào-Tháo đến. Bèn hét lớn rằng : « Ta là Trương-dực-đức người nước Yên đây, ai dám đánh với ta chăng ? » Tiếng hét như sấm, binh Tào thất kinh. Tào-Tháo liền khiến quân bỏ tàng lọng đi, rồi dạy lại nói với kẻ tả hữu rằng : « Lúc trước ta có nghe Quang-vân-Trường nói : Dực-đức lấy đầu thượng-tướng nơi chốn bá vạn hùng binh, dễ như lấy đồ trong túi vậy. Nay gặp va đây, chẳng nên khinh địch. » Nói chưa dứt lời. Trương-Phi lại trợn mắt mà hét lớn rằng : « Trương-dực-đức là ta đây, ai dám đánh thì đánh chơi ! » Tào-Tháo thấy Trương-Phi khí khái như vậy, ý đã muốn lui. Trương-Phi thấy quân phía sau trận đã xao động muốn lui, bèn hươi xà-mâu mà hét rằng : « Đánh cũng không đánh, lui cũng chẳng lui, là có gì vậy ? » Tiếng hét chưa dứt có tên tướng theo hầu một bên Tào-Tháo là Hạ-hầu-Kiệt, sợ thôi gan ruột rả rời, té nhào xuống ngựa mà thác. Tào-Tháo thấy vậy quày ngựa chạy khan, nào binh nào tướng cũng đều rùng rùng cứ phía Tây mà chạy rảo,

Ấy là :

*Tiêu lão nghe hơi beo cộp rống,
Trẻ thơ sợ tiếng sấm vang rền.*

Binh Tào sợ thôi quân bỏ thương, tướng rớt mào, người như sỏi đổ, ngựa tợ núi nhào, chạy càn đạp nhau, chết thối không biết là bao nhiêu mà kể. Người đời sau có làm thơ khen Trương-Phi rằng :

*Trương-bần ngày xưa sát khí sinh,
Hoành thương dưng ngựa mắt tròn vinh ;
Một lời hét dậy như lói-chấn,
Muôn đời Tào-binh thấy thấy kinh,*

Tào-Tháo thấy oai khí Trương-Phi như vậy thì sợ hoản giục ngựa chạy khan, mào rớt không hay, bỏ tóc xả mà chạy. Trương-Liêu, Hứa-Chữ tuốc theo, nắm dừng cương ngựa lại. Tháo sợ đã hoản hồn, bất tỉnh như sượng. Trương-Liêu thưa rằng : « Thừa-tướng chớ sợ, tôi liệu mọi mình Trương-Phi, có chi mà sợ dữ vậy ? Nay phải đem binh trở lại, mà rước nà theo thì ắt bắt đặng Lưu-Bi. » Tào-Tháo mới tỉnh hồn lại, bèn khiến Trương-Liêu Hứa-Chữ trở lại cầu Trường-bản mà dò thăm tin tức.

Nói về Trương-Phi thấy binh Tào rùng rùng chạy ráo bèn truyền cho hai mươi binh kị mở nhánh cây trên đuôi ngựa ra, và phá hư cầu ấy, rồi chạy theo Huyền-Đức mà thuật việc phá cầu cho Huyền-Đức nghe. Huyền-Đức nói : « Em mạnh thì thiệt mạnh, song kể tinh vụng lắm ! » Trương-Phi hỏi : « Sao vậy ? » Huyền-Đức nói : « Tào-Tháo nhiều mưu lược lắm, hễ thấy em phá cầu thì nó theo nữa ? » Trương-Phi nói : « Nó bị tôi hét một tiếng, sợ hoản chạy thối lại hơn mấy dặm, lẽ nào còn dám theo nữa ? » Huyền-Đức nói : « Nếu không phá cầu thì nó nghi ta có mai phục mà chẳng dám theo. Nay phá cầu rồi thì nó liệu biết ta không có binh, nên sợ mà phá cầu, chắc nó rước theo nữa. Chúng nó đông hơn trăm muôn, tuy rộng như sông Giang-hơn cũng lấp mà qua đặng. Lẽ nào lại sợ một cái cầu hư sao ? » Bèn lập tức lên ngựa đi theo đảng nhỏ mà qua Hớn-tân, thẳng ra đảng Miệng-dương mà chạy.

Nói về Tào-Tháo sai Trương-Liêu Hứa-Chữ đến cầu Trường-bản, thăm dò tiêu tức, rồi về báo rằng : « Trương-Phi đã phá gãy cầu và rút binh đi mất rồi. » Tào-Tháo nói : « Va phá cầu mà đi thì là sợ đó. » Bèn sai một muôn binh lập tức làm ba cái cầu nổi, đặng theo nội đêm nay cho kịp. Lý-Điền thưa rằng : « Ấy là kế của Gia-các-Lượng chẳng nên khinh đánh. » Tào-Tháo nói : « Trương-Phi là một đứa đồng-phu, mưu kế gì mà sợ ? » Bèn truyền lệnh lập tức tấn binh.

Nói về Huyền-Đức đi gần đến Hớn-tân, bỗng thấy phía sau bụi bay lấp dầy, chiêng trống vang dầy, quân reo tổ mở. Huyền-Đức nói : « Trước có sông lớn, sau có binh

theo, biết liệu làm sao bây giờ ! » Bèn khiến Triệu-Vân dự bị ngăn đánh.

Tào-Tháo truyền lệnh cho chư tướng rằng : « Lư-Bị như cá trong lò, hùm trong khai, nếu lúc này mà không trừ, thì cũng như thả cá ra biển, thả hùm về non vậy ; chúng tướng phải ráng sức mà bắt cho đặng Lư-Bị. » Các tướng lãnh mạng, ráng sức rượt theo. Bỗng đâu phía sau bờ núi, kêu trống vang tai, có một đạo binh mã xông ra làm đầu một tướng, tay cầm đao thanh-long mình ngồi ngựa xích-thố, mà nạt lớn rằng : « Ta ở đây đợi đã lâu rồi. » (Nguyên Quang-văn-Trường qua Giang-hạ mượn dặng một muôn binh kéo về, lại hay dặng việc đại chiến nơi Tương-dương, nên kéo binh tặc ra đảng này mà đón).

Tào-Tháo thấy Vân-Trường thì gò ngựa, day mặt lại mà nói với chúng tướng rằng : « lại mắc kế của Khổng-Minh nữa rồi ! » Bèn truyền lệnh lui binh. Vân-Trường đuổi theo mười mấy dặm, rồi thâu binh trở lại, bảo hộ Huyền-Đức đi đến Hớn-tân thì đã có thuyền chực sẵn. Vân-Trường thỉnh Huyền-Đức với Cam-phu-phơn A-đầu xuống thuyền rồi mới hỏi rằng : « Mê-tàu-tàu ở đâu, có sao em không thấy ? » Huyền-Đức thuật việc Tương-dương cho Vân-Trường nghe. Vân-Trường than rằng : « Lúc sáng bản nơi Hứa-diên, phải nghe theo ý em, thì đã khỏi họa hôm nay. » Huyền-Đức nói : « Lúc ấy thì như quặng chuộc mà sợ bê đồ vậy : » Đang nói chuyện thì bỗng thấy phía bên Giang-nam chiêng trống vang dầy, thuyền bè như kiến, xuôi buồm mà chạy qua. Huyền-Đức cả kinh. Thuyền vừa đến gần, thì thấy một người mặc áo trắng, mang giáp bạc, đứng trước mũi thuyền mà kêu lớn rằng :

« Mừng cho Thúc-phụ bình an, tiểu-diệp xin chịu tội. » Huyền-Đức xem ra thì là Lư-Kỳ. Thuyền xáp lại gần, thì Lư-Kỳ bước qua mà khóc rằng : « Nghe chú bị vây, nên cháu đến tiếp. » Huyền-Đức cả mừng, bèn hiệp binh một chỗ, rồi xuôi thuyền về Giang-hạ.

Huyền-Đức đang nói chuyện với Lư-Kỳ ở trong thuyền, bỗng thấy phía Tây-nam lổ-lổ có chiến-thuyền giương buồm thẳng đến. Lư-Kỳ thất kinh mà rằng : « Binh Giang-hạ, cháu đã kéo hết qua đây. Nay lại có

chiến-thuyền chận dằng như vậy, hề không phải binh Tào-Tháo, thì ắt là binh Giang-dông, bây giờ biết liệu làm sao ? » Huyền-Đức ra trước mũi thuyền mà xem, thấy một người đầu bịch khăng be, tay cầm quạt lông, ngồi trước mũi thuyền, xem cho rõ lại thì là Không-Minh ; còn sau lưng Không-Minh thì có Tôn-Càng, Huyền-Đức lật đật thỉnh qua thuyền mình mà hỏi rằng : « Sao lại đi ngã này ? » Không-Minh nói : « Khi tôi đến Giang-hạ, tức thì sai Vân-Trường kéo dằng bộ trở ra Hôn-tân mà tiếp ; tôi lại liệu biết Tào-Tháo đuổi theo mà không đi ngã Giang-lãng, chắc là nó đi ngã Hôn-tân, nên phải thỉnh Công-tử Lưu-Kỳ đến đó tiếp ứng, rồi tôi đi thẳng qua Hạ-khẩu, kéo hết quân-sĩ qua đây mà giúp. » Huyền-Đức cả mừng. Bèn hiệp binh lại rồi lo kế mà đánh Tào-Tháo. Không-Minh nói : « Hạ-khẩu thành trì hiểm trở, tiền lương cũng nhiều, thành ấy bền giữ lâu dài dặng, xin Chúa-công đến đó dồn binh, còn Công-tử thì phải về Giang-hạ sắm sửa chiến-thuyền, điểm soạn binh khí, mà làm thế ý-giác, thì mới cự nổi binh Tào. Nếu kéo về Giang-hạ hết, thì thế ắt mờ coi. » Lưu-Kỳ nói : « Lời Quân-sư nói rất hay, song ý tôi muốn thỉnh chú tôi về Giang-hạ mà kiêm điểm binh mã cho yên đã, rồi sẽ trở về Hạ-khẩu thì cũng không muộn gì. » Huyền-Đức nói : « Lời cháu nói cũng phải. » Bèn để Vân-Trường lữnh năm ngàn binh ở giữ Hạ-khẩu, còn mình thì đi với Không-Minh và Lưu-Lý mà thẳng qua Giang-hạ.

Nói về Tào-Tháo thấy Vân-Trường dẫn binh thỉnh linh, xông ra chận dằng, thì nghị có binh phục mà chẳng dám theo, lại e Huyền-Đức đoạt trước Giang-lãng, nên đem binh tuốt qua Giang-lãng.

Quan Trị-trung nơi Kinh-châu là Đặng-Nghĩa, quan Biệc-giá là Lưu-Tiên, đã hay hết việc Trương-dương rồi, nay nghe Tào-Tháo đến, liệu sức đánh không lại, bèn dẫn hết binh dân ra đầu. Tào-Tháo vào thành dụ dân, lại tha Hàng-Trung ra, mà cho làm chức Đại-hồng-lô. Còn bao nhiêu quan viên thấy đều phong thưởng. Rồi đó, Tào-Tháo mới nghị với chư-tướng rằng : « Nay Lưu-Bị đã qua Giang-hạ rồi, ta e va kết liên với Đông-ngô thì cũng khó đánh lắm, phải lo kế chi mà trừ va. » Tuân-Nhu nói : « Nay

binh ta oai danh chói dậy, phải sai sứ đem hịch qua Giang-đông thỉnh Tôn-Quyền qua săn bắn và hội nhau nơi Giang-hạ, dặng nghị kế mà bắt Lưu Bị, rồi sẽ chia đất Kinh-châu, dặng kết minh hảo với nhau cho lâu dài ; như vậy Tôn-Quyền ắt nghị sợ mà đến đầu ta, bề va qui hàng thì việc lớn ắt xong.» Tháo nghe theo, nhứt diện viết hịch sai sứ qua Đông-ngô, nhứt diện kiểm điểm binh bộ, binh kỵ, binh thủy, cộng dặng tám mươi ba muôn ; lại dối xưng rằng một trăm muôn. Thủy bộ đều đi một lược. Phía Tây thì liên với đất Kinh và Thiểm, phía Đông thì liên với đất Cạng và Hoàng, xây đồn lập trại liên lạc hơn ba trăm dặm.

Nói về Tôn-Quyền đồn binh nơi quận Sài-tang, nghe đại-binh của Tào-Tháo đến Tương dương, Lưu-Tông đã hàng đầu rồi, nay lại lấy đất Giang-lăng nữa. Quyền mời nhóm các mưu-sĩ mà thương nghị lo kế ngăn ngừa. Lỗ-Túc thưa rằng : « Kinh-châu liên giáp với nước ta, non sông hiểm trở, nước giàu dân mạnh, phải chi nước ta lấy dặng, thì cũng đủ mà lập nghiệp đế-vương. Nay Lưu-Biểu mới mất, Lưu-Bị lại thua, tôi xin qua Giang-hạ, giả đi diếu tang, rồi như dịp tôi nói luôn với Lưu-Bị, đồng lòng hiệp ý dặng đánh Tào-Tháo, bề Lưu-Bị bằng lòng nghe theo, thì việc cả ắt xong.» Tôn-Quyền cả mừng, bèn sai Lỗ-Túc đem lễ vật qua Giang-hạ mà diếu tang.

Từ ngày Huyền-Đức đến Giang-hạ thì thương nghị với Khổng-Minh và Lưu-Kỳ. Khổng-Minh nói : « Tào-Tháo thế mạnh, khó trừ gặp dặng, chi bằng chịu hòa với Tôn-Quyền, cầu làm binh viện, làm cho Nam Bắc ganh nhau, còn ta ở giữa mà thủ lợi, thì lẽ nào lại không nên.» Huyền-Đức nói : « Giang-đông hào kiệt rất nhiều, ắt có mưu xa, lẽ đâu lại chịu nghe ta ? » Khổng-Minh cười rằng : « Nay Tào-Tháo đem binh bá vạn mà hồ-cử Giang-hơn, thì bên Giang-đông có lẽ nào lại không sai người qua đây mà thám-thính hư thiệt sao ? Nếu có người nào qua đây, thì tôi mượn một lèo gió tuốc qua Giang-đông, uốn ba tất lưỡi, mà làm cho hai đảng kinh địch với nhau ; như binh bên Nam thắng thì ta hiệp với Tôn-Quyền, trừ Tào-Tháo, mà lấy Kinh-châu lại, còn như binh Bắc dặng thắng thì ta lại thừa thế mà đoạt đất Giang-nam cũng dặng.» Huyền-

Đức nói: « Lời Quân-sư luận đó rất cao, song chẳng biết làm sao cho có người Giang-đông qua đến đây dặng. » Lúc đang bàn luận, bỗng có quân vào báo rằng: « Tôn-Quyền sai Lỗ-Túc qua điếu tang, thuyền đã ghé đến bờ rồi. » Khổng-Minh cười rằng: « Việc lớn ắt xong dặng! » Bèn hỏi Lưu-Kỳ rằng: « Lúc Tôn-Sách qua đòi, bên Trương-dương có sai người điếu tang chẳng? » Lưu-Kỳ nói: « Giang-đông với bên này, có sát phu chi thù, lẽ nào lại thông việc khánh, điếu sao? » Khổng-Minh nói: « Nếu vậy thì Lỗ-Túc qua đây, chẳng phải là đi điếu tang, ấy là mượn cơ dặng có thám thính quân tình đó. » Bèn nói nhỏ với Huyền-Đức rằng: « Như Lỗ-Túc đến có hỏi việc Tào-Tháo động tịnh thế nào thì Chúa-công cứ nói không biết, để va hỏi năm ba phen rồi thì Chúa-công sẽ bảo va hỏi tôi. » Lập kế xong rồi, khiến người nghinh tiếp Lỗ-Túc vào thành mà điếu tang. Thâu lễ vật rồi thì Lưu-Kỳ thỉnh Lỗ-Túc ra mắt Huyền-Đức rồi Huyền-Đức thỉnh ra nhà sau mà uống rượu. Túc thưa rằng: « Tôi nghe danh Hoàng-thúc đã lâu, song chưa có duyên gặp gỡ. Nay may dặng thấy, thiệt tôi rất mừng, mới đây có nghe Hoàng-thúc đánh với Tào-Tháo, ắt biết binh va hư thiệt thế nào. Vậy chớ binh va ước dặng bao nhiêu? » Huyền-Đức nói: « Tôi binh hèn tướng ít, hễ binh Tào-Tháo đến thì lo mà chạy, cho nên không biết hư thiệt thế nào. » Lỗ-Túc nói: « Tôi nghe Hoàng-Thúc, dùng kế của Khổng-Minh mà đốt binh Tào đã kinh hồn tán phách, sao Hoàng-thúc còn nói không biết? » Huyền-Đức nói: « Việc ấy phải hỏi Khổng-Minh mới rõ. » Túc hỏi rằng: « Khổng-Minh ở đâu, xin cho tôi ra mắt. » Huyền-Đức dạy mời Khổng-Minh ra. Lỗ-Túc ra mắt Khổng-Minh rồi thì hỏi rằng: « Tôi mến tài được Tiên-sanh thuở nay, song chưa dặng gặp. Nay may dặng thấy đây, xin hỏi việc an nguy trong lúc này ra thế nào. » Khổng-Minh nói: « Mưu gian của Tào-Tháo, tôi đã biết hết rồi, ngặt vì sức tôi không đủ, nên tạm lánh thân. » Lỗ-Túc nói: « Nay Hoàng-thúc tinh giữ nội bấy nhiêu đất này mà thôi sao? » Khổng-Minh nói: « Lưu-sư-quân có quen với quan Thái-thú đất thương-ngô là Ngô-Thần, nên tính muốn qua đó mà nương dựa. » Lỗ-Túc nói: « Ngô-Thần binh lương đều thiếu, một mình còn giữ chẳng xiết thay, có đâu mà dung nạp người khác dặng. » Khổng-Minh

nói : « Chỗ Ngô-Thần tuy ở không dặng lâu, song tạm đỡ rồi sau sẽ tỉnh. » Lỗ-Túc nói : « Tôn-tướng-quân chiếm cứ sáu quận, binh ròng lương đủ, lại hay chiêu hiền đãi sĩ, anh hùng đất Giang-dông ra giúp rất nhiều, nay tôi tính cho ông như vậy : chi bằng sai người tâm phúc qua kết liên với Đông-ngô mà lo chung việc cả thì hay hơn. » Khổng-Minh nói : « Sứ-quân với Tôn-tướng-quân thuở nay không quen, e nhọc công nói mà vô ích chẳng. Vả lại cũng không có người tâm phúc nào mà sai đi dặng. » Lỗ-Túc nói : « Anh của Tiên-sanh đang làm Tham-mưu bên Giang-dông, thường ngày trông cho thấy mặt Tiên-sanh. Tôi tuy bất tài, song nguyện bảo Tiên-sanh qua Đông-ngô, mà ra mắt Tôn-tướng-quân, dặng nghị chung việc lớn. » Huyền-Đức nói : « Khổng-Minh là thầy tôi, không nỡ rời nhau, mà đi sao dặng ? » Lỗ-Túc cứ nài nỉ mà xin cho Khổng-Minh đi. Huyền-Đức giã ý không cho. Khổng-Minh nói : « Việc gấp lắm, xin cho tôi đi một phen. » Huyền-Đức dùng dằng hồi lâu rồi mới cho đi. Lỗ-Túc từ giã Huyền-Đức và Lưu-Kỳ, đi với Khổng-Minh, xuống thuyền mà về Sai-tang.

Ấy là :

*Cũng vì Gia-Các đi một chuyến,
Nên khiến Tào binh thác mấy muôn.*

Chẳng biết Khổng-Minh đi chuyến này ra thế nào hãy xem hồi sau phân giải.

ĐỆ TỬ THẬP TAM HỒI

*Gia-các-Lượng, thiệt chiến quần nho
Lỗ-tử-Kinh, lực bài chúng nghị*

Nói về Lỗ-Túc, Khổng-Minh, từ-giã Huyền-Đức Lưu-Kỳ, xuống thuyền mà thẳng về Sai-tang.

Lúc ấy hai người đàm luận với nhau nơi trong thuyền thì Lỗ-Túc dặn Khổng-Minh rằng : « Đến chừng Tiên-sanh ra mắt Tôn-tướng-quân, xin đừng có nói thiệt rằng Tào-Tháo binh nhiều tướng đông. » Khổng-Minh nói : « Tữ-

Kinh chờ lo, để mặt tội liệu mà đối đáp. » Khi thuyền đến bờ, Lô-Túc mời Không-Minh lên nhà quán-dịch mà tạm nghỉ ; còn mình tui vào trước mà ra mắt Tôn-Quyền.

Khi ấy Tôn-Quyền đang nhóm hết văn võ mà thương nghị. Nghe Lô-Túc về thì triệu vào mà hỏi rằng : « Tữ-Kinh qua Giang-hạ, thăm dò hư thiệt thế nào ? » Lô-Túc thưa rằng : « Tôi đã rõ hết, xin để huôn huôn rồi tôi sẽ bẩm lại cho Chúa-công nghe. » Tôn-Quyền trao tờ hịch-văn của Tào-Tháo mà nói với Lô-Túc rằng : « Tào-Tháo mới sai Sứ đem hịch-văn này qua cho ta, ta đã cho Sứ về rồi, đang nhóm chư-tướng mà thương-nghị, song còn chưa quyết. » Lô-Túc bèn lấy hịch-văn mà coi.

Bài văn hịch rằng :

« Mới đây ta vâng mạng vua mà đánh kẻ có tội, ngọn cờ chỉ qua phía Nam, thì Lưu-Tông đã bó tay, dân đất Kinh, Trương cuốn bó về đầu. Nay ta thống lãnh trăm vạn hùng binh, ngàn viên thượng tướng, muốn hiệp với Trương-quân má sừng bản nơi Giang-hạ, dặng có đồng bắt Lưu-Bị, chia hai bờ cõi, mà kết minh-hảo lâu dài, xin đừng trông việc khác, mau đáp thơ lại. »

Lô-Túc xem rồi thì rằng : « Ý Chúa-công liệu thế nào ? » Tôn-Quyền đáp rằng : « Ta còn chưa định chắc. » Trương-Chiêu nói : « Tào-Tháo cầm binh cả trăm vạn, mượn danh Thiên-tử, mà đánh dẹp bốn phương, nếu cự với ta e không êm thuận. Vả chẳng thế lớn của Chúa-công mà cự với Tào-Tháo dặng, thì là nhờ có sông Trường-giang. Nay Tào-Tháo đã lấy Kinh-châu rồi, ta cũng lấy thế Trường-giang như ta vậy. Ấy là đều của ta không nên đánh, theo ý tôi tình, chi bằng hàng đầu thì an hết muôn việc. » Các mưu-sĩ đều nói : « Lời Tữ-Bố thiệt hiệp ý trời. » Tôn-Quyền cúi đầu mà làm thinh, không nói chi hết. Trương-Chiêu lại nói : « Chúa-công mưa chờ nghị nang, như đầu Tào-Tháo thì dân Đông-ngô mới yên, mà sáu quận đất Giang-Nam cũng bền vững dặng. » Tôn-Quyền cúi đầu làm thinh. Giây lâu đứng dậy mà đi vào nhà trong. Lô-Túc lật đật chạy theo. Tôn-Quyền biết ý Lô-Túc, bèn cầm tay Lô-Túc mà rằng : « Khanh muốn thế nào ! » Túc đáp rằng : « Lời của mấy người ấy thiệt hại

Tướng-quân lắm, tôi và mấy người ấy đều nên đầu Tào, duy có Tướng-quân thì không nên.» Tôn-Quyền hỏi: «Sao vậy?» Túc thừa rằng: «Như bọn tôi mà đầu Tào-Tháo thì thế nào cũng không mất quan lộc, còn như Tướng-quân mà đầu Tào-Tháo, thì tinh về đâu cho dặng? Chúng ấy chức phận thì bất quá phong hầu, đi xe thì bất quá một cỗ, cỡi ngựa thì bất quá một con, có kẻ tùy tùng thì bất quá chừng vài người; như vậy Chúa-công còn dặng day mặt qua phía Nam mà xưng cô chằng? Mấy người ấy tinh đó, là lo cho bọn phận họ mà thôi. Xinh Chúa-công chớ nghe, phải định kế cho sớm.» Tôn-Quyền than rằng: «Mấy người ấy nghi luận như vậy, thiệt cũng không vừa ý ta. Còn Tữ-Kính tinh như vậy, thiệt hiệp ý ta lắm. Ấy là trời đăm Tữ-Kính mà chớ ta đó. Ngặt vì Tào-Tháo đã dặng binh Viên-Thiệu, lại dặng binh Kinh-châu, thế cũng khó mà đánh lắm.» Túc thừa rằng: «Tôi qua Giang-hạ có đặc em ruột của Gia-các-Cần là Gia-các-Lượng về đây, Chúa-công hỏi lấy va thì rõ hư thiệt thế nào.» Tôn-Quyền hỏi rằng: «Ngoa-long Tiên-sanh có qua đây chằng?» Lỗ-Túc nói: «Khổng-Minh còn đương ở nơi quán-dịch.» Tôn-Quyền nói: «Bây giờ đã gần tối, vậy ngày mai sẽ nhóm hết văn võ, rồi mời va vào. Trước hết cho va thấy tuần-kiệt bên Giang-dòng đã, rồi sau sẽ nghị việc.» Lỗ-Túc lãnh mạng đi liền.

Ngày thứ Lỗ-Túc đến quán-dịch ra mắt Khổng-Minh mà dặn nữa rằng: «Nào có ra mắt Chúa-công tôi, thì xin thầy chớ nói Tào-Tháo binh nhiều.» Khổng-Minh cười rằng: «Đến đó tùy cơ ứng biến, tôi không để cho lắm đâu.» Lỗ-Túc dắt Khổng-Minh đến nơi, thì thấy Trương-Chiêu, Cố-Ung và các văn võ hơn hai mươi người, mào cao đai rộng, ngồi rất nghiêm chỉnh. Khổng-Minh ra mắt mỗi người và hỏi thăm tên họ xong rồi thì ngồi nơi khách vị. Trương-Chiêu thấy Khổng-Minh bộ tướng tinh-thoan, thì liệu chắc là người đi du thuyết. Bèn kiểm lời mà gheo rằng: «Tôi là sĩ hèn bên Đông-ngô, có nghe Tiên-sanh ẩn chốn Long-trung, thường sánh mình với Quán-Trọng và Nhạc-Nghị, đều ấy có chằng?» Khổng-Minh đáp rằng: «Ấy là tôi so sánh cho thấp thôi đó mà thôi.» Trương-Chiêu nói: «Tôi nghe Lưu-dự-châu ba phen câu Tiên-

sanh nơi thảo-lư, may dặng Tiên-sanh, tỷ như cá mà dặng nước, ý muốn tóm thâu Kinh, Trương. Nay Kinh, Trương đã tuộc về Tào-Tháo trong một ngày, tôi chưa hiểu vì ý gì vậy? » Khổng-Minh nghĩ thầm rằng : « Trương-Chiêu là mưu-sĩ thứ nhất của Tôn-Quyên, nếu ta không dẹp va, thì làm sao mà nói Tôn-Quyên xiêu dặng. » Nghĩ như vậy bèn đáp rằng : « Tôi xem công cuộc lấy Hớn-dương thì dễ như trở tay, ngặt vì chúa tôi chuyên là người làm nhơn nghĩa, không nỡ đoạt nghiệp của người đồng tông, cho nên từ chối hoài. Lưu-Tông nhờ đại, nghe lời dùa nịnh mà dẫu Tào-Tháo, nên Tháo mới dặng lung lẳng lắm vậy, nay chúa tôi đồn binh nơi Giang-nạ, còn có nhiều kẻ khác nữa; kẻ tâm thường dè biệt dặng dẫu. » Trương-Chiêu nói : « Như vậy lẽ ra Tiên-sanh nói khác mà làm khác rồi, Tiên-sanh tương tỷ mình với Quán-Trọng, Nhạc-Nghị. Quán-Trọng giúp Hớn-Công làm Bá trong thiên-hạ, còn Nhạc-Nghị thì giúp nước Yên là nước rất nhỏ yếu, còn hạ dặng hơn bảy mươi thành của nước Tề. Hai người ấy nên tài tế thế. Còn Tiên-sanh ở chốn thảo-lư, ngồi ôm đầu gối mà chơi trống dõn gió bảy lâu. Nay đã ra phò Lưu-dự-châu, lẽ thì phải rạng ma cứu giúp sanh linh, dấy mối lợi trừ mối hại. Vả lại lúc Lưu-dự-châu chưa dặng Tiên-sanh, thì còn tung hoành vô trụ, cầm cứ thản tri. Nay dặng Tiên-sanh, người người đều trông cậy, dẫu cho con nít nên ba cũng gọi rằng nùm thêm vậy, chắc là nghiệp Hớn gân dấy lại, họ Tào ắt dứt rồi. Nhưng cứ tuần trong trao, va mấy người ân-sĩ, chẳng ai mà không công mắt chờ đợi Tiên-sanh quét sạch nước mây mà thây rõ như nguyệt, cứu dân nơi nước lưa, mà dẽ thiên hạ nơi chiêu gối thì là trong lúc này. Hay dẫu Tiên-sanh ra giúp Lưu-dự-châu rồi, Tào-binh mới kéo ra, thì đã quăng thương bổ giáp mà chạy mở, trên đã không giúp dặng Lưu-Biêu cho yên thứ dân, dưới cũng chẳng phò dặng Lưu-Tông mà giữ gìn cương thổ, lại bỏ Tào-giã chạy qua Phàn-thành, thua Trương-dương, chạy qua Hạ-khâu, không chờ mà dung thân, ấy là Lưu-dự-châu đã dặng Tiên-sanh rồi, thì lại không bằng khi trước. Quán-Trọng Nhạc-Nghị mà có như vậy sao? Lời tôi nói ngay, xin ông chớ chấp. » Khổng-Minh nghe rồi vùng cười ngặt mà rằng : « Chim đại-bàng

bay muốn dậm, bầy chim nhỏ mà biết chi nó dặng đâu ?
Thì như người mà đau bệnh nặng, thì trước phải dùng
nước cháo mà cho ăn, thuốc hòa mà cho uống ; chờ cho
tạng phủ điều hòa, hình vóc yên lành, thì mới dùng thịt mà
bổ, lấy thuốc mạnh mà trị, thì bệnh mới dặng lành, người
mới dặng sống, nếu không đợi cho khí mạch hòa hoãn,
vội lấy thuốc mạnh mà cho uống, thì muốn lành sao dặng ?
Chúa ta là Lưu-dự-châu, ngày trước bình bại nơi Nhữ-
nam, qua nương cùng Lưu-Biêu, binh không dặng một
ngàn, còn tướng thì duy có Quang, Trương và Triệu-Vân
mà thôi, ấy cũng tỷ như bệnh đau dà ốm o lắm. Thành-
Tân-giã là chỗ hẹp hòi, hơn dân ít lắm, lương thực không
đủ, Lưu-dự-châu bắt quả là dung thân tạm đó mà thôi,
há di giữ hoài chỗ ấy dặng sao ? Vả lại binh giáp không
đủ, thành quách không bền, quân không tập luyện, lương
chẳng đủ dùng. Như vậy mà còn đốt lương nơi Bắc-vọng,
làm cho quân chìm nơi Bạch-hà, làm cho bọn Hạ-hầu-Đôn
vội Tào-Nhơn kinh hồn thất phách. Dầu cho Quán-Trọng,
Nhạc-Nghị cũng không hơn dặng : còn sự Lưu-Tông đầu
Tao-Tháo, thì Lưu-dự-châu chẳng hay một điều, lại cũng
không nở như lúc loạn mà đoạt cơ nghiệp của người
đồng tông, ấy thiệt là người đại như đại nghĩa. Trong
lúc bại binh nơi Tương-dương, là cũng vì có hơn vài
mươi dân phó nghĩa, dắc mẹ công con mà theo, chúa ta
không nở bỏ, một ngày đi có mười dặm, không tưởng tới
việc lấy Giang-lãng, cam tâm mà chịu nạn với dân, ấy
cũng là đại như đại nghĩa ; còn ít đánh không lại đông,
hơn thua ấy cũng sự thường ; xưa vua Cao-Hoàng mấy
lần thua luôn Hạng-Vô, sau đánh một trận nơi Cai-hạ, mà
nên cơ nghiệp. Ấy không phải là mưu của Hạng-Tin sao ?
Hạng-Tin phò Cao-Hoàng già lâu, cũng chưa có thắng hoài
dặng. Vả chẳng việc xã tắc an nguy, đều có kẻ chủ mưu,
chớ không phải sánh như đồ khoe khoan, kiếm chuyện
đổi mà khi người, ngồi mà đàm luận, thiệt không ai bằng,
đến lúc có việc, lo một trăm điều không có một điều hay, ấy
đáng cho thiên-hạ chê cười lắm.» Mấy lời nói đó làm cho
Trương-Chiêu không còn lời chi mà đáp lại. Bỗng có một
người ra nói xãng rằng : « Nay Tào-công đồn binh trăm
vạn, tụ tướng ngàn viên, ý muốn tóm thâu Giang-hạ

đó vậy, mà ông liệu thế nào ? » Khổng-Minh xem ra thì là Ngu-Phiên, bèn đáp rằng : Tào-Tháo thâu những binh không hàng ngũ của Lưu-Biểu tuy có mấy trăm muôn đi nữa cũng chẳng đủ sợ. » Ngu-Phiên cười rằng : « Binh thua nơi Tương-dương, kế cùng nơi Hạ-khâu, khu khu cầu cứu với người, mà còn nói không sợ, ấy là nói khi người. » Khổng-Minh nói : « Lưu-dự-châu có mấy ngàn binh như nghĩa, lẽ nào mà cứ cho lại trăm muôn binh tăng bạo sao, lui về giữ Hạ-khâu, ấy là đợi thời đó. Nay Giang-dông binh ròng lương đủ, lại sông Trường-giang hiểm trở, mà còn xuôi chừa mình chịu lòn đầu giặc, chẳng sợ thiên hạ chê cười, lấy đó xét ra, thiệt là Lưu-dự-châu không sợ Tào tặc. » Ngu-Phiên hết nói. Lại có một người hỏi rằng : « Khổng-Minh muốn bắc chước Trương-Nghi Tô-Tần mà đi du thuyết nơi Đông-Ngô này sao ? » Khổng-Minh xem ra là Bộ-Chắc, bèn đáp rằng : « Bộ-tử-sơn tướng Trương-Nghi Tô-Tần là diện-sĩ, chớ chẳng biết Trương-Nghi, Tô-Tần là người hào kiệt. Tô-Tần đeo tướng-ấn của sáu nước, Trương-Nghi hai phen làm Tướng-quốc nước Tần, đều cũng có mưu khuộu phò xả-tặc, chớ không phải như người sợ mạnh hiếp yếu, trốn giáo tránh gươm đao. Các ông mới nghe Tào-Tháo, giả lời quỷ trá, thì sợ mà xin hàng đầu. Vậy mà dám cười Trương-Nghi Tô-Tần sao ? » Bộ-Chắc làm thinh hết nói. Bỗng có một người hỏi rằng : « Khổng-Minh liệu Tào-Tháo là người thế nào ? » Khổng-Minh xem lại người hỏi ấy thì là Kiết-Tông, bèn đáp rằng : « Tào-Tháo là đưa giặc nhà Hôn, còn hỏi làm chi nữa ? » Kiết-Tông nói : « Lời ông sai rồi ; nhà Hôn truyền lần đến nay cũng đã lâu rồi ; số trời gần hết, trong thiên hạ ba phần mà Tào-công đã dặng hai phần rồi, lòng dân qui phục ; Lưu-dự-châu chẳng biết trời còn đi cượng cầu mà tranh đấu, thì cũng như lấy trứng mà chọi đá, lẽ nào lại không hư. » Khổng-Minh nói lớn rằng ; « Uả Kiết-kính-văn, sao lại nói những lời không cha không chúa như vậy kia ! Vả người sanh trong trời đất, lấy chữ trung hiếu mà làm gốc lập thân, ông đã làm tội nhà Hôn, lẽ thì ông thấy những đũa nghịch đạo làm tội như vậy, ông phải hết lòng lo mà tru giệt, thì phải đạo làm tội cho chớ. Vả chẳng tổ tông của Tào-Tháo đều ăn

lộc của nhà Hớn, nó đã không lo báo bổ, mà lại mong lòng oán nghịch, thiên hạ ai ai đều giận, ông lại còn lấy số trời mà đổ như vậy, thì quả là người không cha không chúa rồi, xin chớ nói nữa. » Kiệt-Tông bị nhiệt, mắc cỡ nghẹn họng, không có điều chi mà nói lại đặng. Lại có một người ứng tiếng lên mà hỏi rằng : « Tào-Tháo tuy biếp Thiên-tử mà khiến chư-hầu mắc lòng, song cũng là dòng dõi Tào-Tham làm quan Tướng-quốc còn Lưu-dự-châu tuy rằng là dòng dõi của Trung-sơn Tịnh-vương, nhưng mà lấy chi làm cớ, chớ trước mắt thấy rõ ràng là đưa dẹt chiếu, bán dép, thì có đủ mà so sánh cho kịp Tào-Tháo đâu. » Khổng-Minh nghe hỏi, day lại mà xem thì là Lục-Tịch, bèn cười lớn rằng : « Ông có phải Lục-lang, giấu quít tại nhà Viên-Thuật chẳng ? Xin ngồi lại mà nghe tôi nói : Tào-Tháo đã nhận là dòng dõi của Tào-tướng-quốc, thì là tôi nhiều đời của nhà Hớn rồi. Nay lại chuyên quyền ngang giọng khinh khi vua chúa, thì chẳng những là tôi loạn của nhà Hớn, mà lại cũng là con giặc của họ Tào nữa. Còn Lưu-dự-châu là đường đường dòng dõi Đế-vương, cho nên Hoàng-đế đã nhìn mà phong tước rồi, sao ông lại gọi rằng không đủ cớ. Vả vua Cao-tổ xưa kia, xuất thân cũng là một tên Đinh-trưởng, sau cũng đặng thiên-hạ vậy. Còn như dẹt chiếu bán dép thì có lấy chi mà làm nhục ? Trí ông như con nít, không đủ nói chuyện với bậc cao-sĩ đâu. » Lục-Tịch hết lời nói. Kế có một người đứng dậy mà rằng : « Lời Khổng-Minh nói đó, chẳng qua cường từ đoạt lý, chớ không phải chánh luận, chẳng cần chi nói nữa, để tôi hỏi Khổng-Minh một điều, chẳng hay ông chuyên trị kinh điển nào ? » Khổng-Minh xem ra thì là Nghiêm-Tuấn, bèn đáp rằng : « Tìm từ bài, lựa từ câu, ấy là học trò mù trong đời ; nào có lo việc giúp nước đặng. Còn như ông Y-Doãn cày nơi Hữu-sông, ông Tử-Nha câu nơi Vi-Thủy, Trương-Lương, Trần-Bình, Đặng-Võ Cảnh-Hấp, đều có tài khôn phò võ trụ, tùy cơ ứng biến, như mấy người ấy thì biết là trị kinh điển nào mà nói. Ai thêm bắt chước mấy chú thơ-sanh, khu khu theo việc bút nghiên, mà tinh đen luận vàng, múa văn dớn mực đâu. » Nghiêm-Tuấn mắc cỡ gục đầu, không dám nói chi hết. Lại có một người nói lớn rằng : « Ông ưa nói lớn lối mà thôi, chưa chắc là

có thiệt học, như vậy sẽ bị học trò chê cười.» Khổng-Minh xem lại người ấy, thì là Trinh-đức-Khu, người ở Nhữ-nam, bèn đáp rằng : « Nho cũng có phân biệt quân-tử nho, tiểu-nhơn nho, quân-tử nho là ngay vua thương dân, ưa chánh ghét tà, lo cho có ơn nhuần với đời nay, mà để danh tốt lại ngày sau, còn tiểu-nhơn nho, thì chuyên lo việc hàng mặt, lúc xuâa xanh thì làm phú, khi đầu bạc thì xem hết sách, dưới bút tuy có ngàn lời, chớ trong lòng thiệt không một chước : tỉ như Dương-Hùng, là người văn chương có danh trong đời, lại đi hạ mình mà nhờ Vương-Mãng chẳng khỏi gieo mình xuống lâu mà thác ; như vậy thì là tiểu-nhơn-nho đó, tuy một ngày mà làm phú muôn bài, thì cũng không ích gì hết.» Trinh-đức-Khu nghẹn họng, không nói lại đặng.

Mấy người ấy thấy Khổng-Minh đối đáp xuôi rớt thì cả thấy đều kinh.

Lúc ấy có Trương-Ôn Lạc-Thống vừa muốn vấn nạn Khổng-Minh nữa. Xảy có một người bước vào mà nói lớn rằng : « Khổng-Minh là người kỳ-tài đời nay, các ông cứ khua môi múa lưỡi mà hỏi đố hoài như vậy, sao cho phải lễ kính khách ? Nay Tào-Tháo binh đã đến cõi, chẳng lo kế chi mà ngăn ngừa, lại dễ mà tranh đấu miệng lưỡi như vậy sao ? » Chúng xem ra thì là người ở Linh-lãng, họ Huỳnh tên Cái, tự Công-phúc, đang làm Vận-lương-quan.

Lúc ấy Huỳnh-Cái nói với Khổng-Minh rằng : « Tôi nghe, nhiều lời mà chẳng đặng ích lợi gì nữa, thì cũng không bằng làm thinh. Sao ông không lấy lời vàng đá mà luận với chúa tôi, để đi luận biện với mấy người ấy làm chi vô ích vậy ? » Khổng-Minh nói : « Mấy người ấy không biết thời vụ, cứ theo vấn nạn tôi hoài, lẽ nào tôi không đáp lại ? » Khi ấy Huỳnh-Cái, Lồ-Túc dắt Khổng-Minh vào ra mắt Tôn-Quyền. Đi đến cửa giữa, lại gặp Gia-các-Cần ; Khổng-Minh thi lễ mà chào mừng. Gia-các-Cần nói : « Em đã qua tới Giang-dông, sao không đến mà thăm anh ? » Khổng-Minh đáp rằng : « Em đã phò Lưu-dự-châu rồi, lẽ phải lo việc công trước, rồi sau sẽ đến việc tư. Nay việc công chưa xong, nên em chưa dám tưởng đến việc tư, xin anh miêng chấp.» Gia-các-Cần nói : « Hễ hiền-đệ ra mắt Ngô-

hầu, tính việc xong rồi, thì đến mà chuyện vãng cùng anh.» Nói rồi bèn bỏ mà đi. Lỗ-Túc nói với Khổng-Minh rằng : « Những điều tôi dặn dò xin thầy chớ quên.» Khổng-Minh gật đầu.

Đến nơi, Tôn-Quyền bước xuống tiếp rước, kính lễ rất hậu chào hỏi xong rồi mời Khổng-Minh ngồi, các quan văn võ đều đứng hai bên. Lỗ-Túc đứng một bên Khổng-Minh mà nghe nghị luận. Khổng-Minh nói việc Huyền-Đức tri ý kính tạ, rồi liếc mắt xem thấy Tôn-Quyền mắt xanh râu đỏ, đường đường diện mạo như vậy, thì nghĩ thầm rằng : « Người này tướng mạo khác thường, nên khích chớ chảng nên dụ, để chờ khi va hỏi thì ta kiếm lời mà nói khích va.» Trà lá xong rồi. Tôn-Quyền nói : « Tôi thường nghe Lỗ-tử-kính khen tài Túc-hạ, nay may dặng gặp, xin dạy tôi thêm.» Khổng-Minh nói : « Tôi bất tài, việc học cũng không bao nhiêu. » Tôn-Quyền nói : « Mới đây, Túc-hạ giúp Lưu-dự-châu đánh với Tào-Tháo nơi Tân-giã ắt biết binh Tào hư thiệt thế nào ? Khổng-Minh nói : Lưu-dự-châu binh hèn tướng ít, còn thành Tân-giã đã nhỏ lại thiếu lương, biết lấy chi mà cự với Tào-Tháo dặng ? » Tôn-Quyền hỏi : « Binh Tào-công hết thấy dặng bao nhiêu ? » Khổng-Minh đáp rằng : « Binh kỵ, binh bộ và binh thủy ước có hơn một trăm muôn. » Tôn-Quyền nói : « Hay là nó nói dối chảng ? » Khổng-Minh nói : « Không phải là nói dối đâu. Tào-Tháo tới nơi Diên-châu đã có quân Thanh-châu hai mươi muôn rồi, đến chùng đệp yên Viên-Thiện, lại dặng năm sáu mươi muôn nữa, binh mới mộ nơi Trung-nguyên cũng có ba bốn mươi muôn ; nay dặng binh Kinh-châu hai ba muôn nữa, lấy đó tính ra thì có hơn một trăm năm mươi muôn, tôi mà nói có một trăm muôn đó, vì e tướng sĩ Giang-dông kinh hồn lạc phách, nên mới sục xuống như vậy. » Lỗ-Túc đứng một bên, nghe nói thất kinh, bèn nháy nhó Khổng-Minh, mà Khổng-Minh cũng già dò chảng thấy. Tôn-Quyền nói : « Bộ-hạ chiến tướng của Tào-Tháo dặng bao nhiêu ? » Khổng-Minh nói : « Những văn thần đủ trí nàiều mưn, võ tướng quen việc chinh chiến, hết thấy có hơn hai ngàn người. » Tôn-Quyền lại hỏi : « Nay Tào-Tháo lấy dặng Kinh, Tương rồi, vậy mà va còn tính xa nữa chảng ? »

Khổng-Minh đáp rằng : « Nay va đóng trại dài theo mé sông, sắm sửa chiến thuyền nghiêm chỉnh lắm. Nếu không muốn lấy Giang-đông, chớ để đợi đánh xứ nào nữa. » Tôn-Quyền nói : « Nếu va có ý ấy mà tôi nên cự với va không ? Xin Túc-ha liệu định giúp cho tôi với. » Khổng-Minh nói : « Tôi có một lời, song e Tướng-quân không chịu nghe theo. » Tôn-Quyền nói : « Tôi xin nghe lời luận ấy. » Khổng-Minh nói : « Xưa kia trong nước cả loạn, cho nên Tướng-quân dấy binh nơi Giang-đông, còn Lưu-dự-châu thì mua lòng dân nơi Hôn-nam, dặng mà tranh thiên-ha với Tào-Tháo. Nay Tào-Tháo đã trừ đại nạn, đầu đó đã yên ; lại mới đánh lấy Kinh-châu, oai rúng bốn biển, đâu có chí anh hùng mà không nơi dụng võ, như Lưu-dự-châu cũng phải lánh đến đời này. Xin tướng-quân lượng sức mà làm. Như đem binh Ngô-việt này, mà cự với Trung-quốc dặng, thì tuyệt phúc va đi, bằng làm không nổi, thì nghe lời luận của mấy vị mưu-sĩ mà đầu phục đi cho rồi. » Tôn-Quyền chưa kịp nói. Khổng-Minh nói rằng : « Tướng-quân ngoài thì muốn phục tùng, trong còn nghi kỵ, việc gấp mà không quyết đoán, thì họa đến không biết ngày nào. » Tôn-Quyền nói : « Ông đã nói như vậy, sao Lưu-dự-châu chưa đầu Tào-Tháo đi ? » Khổng-Minh nói : « Điền-Hoành xưa kia là một tên Tráng-sĩ nước Tề, còn biết giữ nghĩa thay, huống chi Lưu-dự-châu là dòng dõi vương thất, anh tài trên thế, anh hùng tròng mển : còn việc mà không xong ấy cũng bởi nơi trời ; lý nào lại chịu lòn cúi đầu người ta ? » Tôn-Quyền nghe Khổng-Minh nói lời ấy thì biến sắc, xủ áo đứng dậy mà vào nhà sau. Các mưu-sĩ đều cười mà lui về hết.

Lỗ-Túc trách Khổng-Minh rằng : « Tiên-sanh sao lại nói như vậy ? May mà chúa tôi khoan hồng đại độ, không nở quở trách trước mặt, chớ lời Tiên-sanh nói đó, thiệt là khi bạc chúa tôi lắm. » Khổng-Minh ngước mắt mà cười rằng : « Cha chả ! Chẳng hay dung người đến thế ấy sao ! Tôi có kế phá Tào, người chẳng hỏi tôi nên tôi không nói. » Lỗ-Túc nói : « Ông quả có kế hay tôi phải đi thỉnh Chúa-công tôi ra dặng cầu Tiên-sanh dạy bảo. » Khổng-Minh nói : « Tôi xem trăm muôn binh của Tào-Tháo như bày kiến, hễ tôi ra tay thì chúng nó ắt hóa ra tro bụi. » Lỗ-Túc

nghe nói, bèn vào nhà sau ra mắt Tôn-Quyền. Tôn-Quyền giận còn chưa nguôi, thấy Lỗ-Túc vào thì nói rằng : « Khổng-Minh khi ta thái quá. » Túc thưa rằng : « Tôi cũng lấy đều ấy mà trách va, va lại cười Chúa-công chẳng hay dung người, nên kế phá Tào-Tháo va không chịu nói, vậy xin Chúa-công cầu va mà hỏi kế ấy. » Tôn-Quyền đổi giận làm mừng mà rằng : « Té ra Khổng-Minh có mưu hay, nên lấy lời ấy mà khích ta sao ? Lúc ấy ta chưa kịp xét, chút nữa đã làm việc cả rồi. » Bèn đi với Lỗ-Túc, trở ra mời Khổng-Minh lại mà nghị luận. Khổng-Minh xin lỗi rằng : « Tôi có xúc phạm oai hùm, xin dung thứ với. » Tôn-Quyền mời Khổng-Minh vào nhà sau, rồi bày rượu mà thết đãi. Rượu dặng vài tuần, Tôn-Quyền nói : « Bình sanh Tào-Tháo hay ghét là : Lữ-Bố, Viên-Thiệu, Viên-Thuật, Lưu-dự-châu với tôi. Nay va đã trừ mấy người kia rồi, duy còn Lưu-dự-châu với tôi mà thôi, thiệt tôi không chịu dám trọn đất Ngô mà từng phục kẻ khác đâu. Ý tôi quyết lắm, song tôi nghĩ vì không có Lưu-dự-châu thì ai mà cự nổi Tào-Tháo, ngặt vì Lưu-dự-châu mới thua đây, lẽ đâu lại gánh vác sự khó ấy ? » Khổng-Minh nói : « Lưu-dự-châu tuy là mới thua, song Quang-vân-Trường còn đang suất lãnh dư muôn binh rông, Lưu-Kỳ lãnh chiến-sĩ nơi Giang-hạ cũng gần muôn ; binh Tào tuy đông, song ở xa mới đến, thì đã mệt mỏi rồi. Mới đây, những binh khinh-kị đuổi theo Lưu-dự-châu, một ngày một đêm mà đi đến ba trăm dặm đường, Ấy là cung mạnh đi xa đuối sức, bần chẳng phùng lựa thừa dặng. Vả lại binh phía Bắc không quen đánh thủy, còn binh dân đất Kinh-châu mà theo Tào-Tháo đó, là bất đắc dĩ mà thôi, không phải là thiệt lòng qui phục đâu. Nay Tướng quân, nếu đồng tâm hiệp lực với Lưu-dự-châu thì phá Tào-Tháo như chơi, hễ Tào-Tháo binh thua, ắt lui về Bắc, thì Đông-ngô với Kinh-châu chẳng những là mạnh thế, mà lại dặng nên binh hơn vạn nữa, máy nên hư tại lúc này, xin Tướng-quân xét lấy. » Tôn-Quyền cả mừng mà rằng : « Lời Tiên-sanh nói đó như vén mở chông gai, ý tôi đã quyết, chẳng còn nghị ngại chi nữa. » Bèn nội ngày ấy thương nghị dấy binh hiệp đánh Tào-Tháo. Lại sai Lỗ-Túc đi mà truyền

dụ cho văn võ quan-viên hay, rồi đưa Khổng-Minh lại quán-dịch mà nghĩ ngơi.

Trương-Chiêu nghe Tôn-Quyền muốn hưng binh, thì đàm luận với bọn mưu-sĩ rằng: « Chúa-công mất kể Khổng-Minh rồi ! » Bèn dắc nhau vào ra mắt Tôn-Quyền mà rằng: « Chúng tôi nghe Chúa-công hưng binh mà tranh phương với Tào-Tháo, có chẳng ? Nếu có thì xin Chúa-công sánh mình với Viên-Thiệu mới biết ra thế nào. Ngày trước, Tào-Tháo binh còn thiếu, tướng còn ít, phá Viên-Thiệu như chơi, huống chi ngày nay va đã cầm binh trăm muôn thì cự địch với va sao nổi ? Nếu nghe lời Gia-các-Lượng mà dấy động giáp binh, thì cũng như ôm củi mà chữa lửa vậy. » Tôn-Quyền làm thình cúi đầu. Cố-Ung nói: « Lưu-Bị nhơn đánh không lại Tào-Tháo, nên muốn mượn binh Giang-dông mà cự, Chúa-công sao dễ va sai mình như vậy, xin nghe theo lời Tữ-Bố. » Tôn-Quyền dùng dằng chưa quyết. Bọn Trương-Chiêu ra về. Lỗ-Túc lại vào ra mắt Tôn-Quyền mà thưa rằng: « Bọn Trương Tữ-Bố cứ xuôi Chúa-công hàng đầu, ấy là kế bảo toàn vợ con họ mà thôi. Xin Chúa-công chớ nghe. » Tôn-Quyền còn đang ngẫm nghĩ. Lỗ-Túc lại thưa rằng: « Nếu Chúa-công dùng dằng thì mắc mưu mấy người ấy. » Tôn-Quyền nói: « Khanh hãy lui về, để ta xét lại đã. » Lỗ-Túc lui ra. Lúc ấy những võ-tướng thì muốn đánh, còn văn-quan thì muốn đầu, nghị luận lẫn-xấn, không đồng một ý.

Còn Tôn-Quyền lui vào nhà trong, ngồi đứng không yên, dự dự chưa quyết. Ngô-quốc-thái thấy vậy hỏi rằng: « Con lo việc chi mà bỏ ăn bỏ ngủ đi vậy ? » Tôn-Quyền thưa rằng: « Nay Tào-Tháo đồn binh nơi Giang-hơn, ý muốn đánh mà lấy Giang-nam, còn hỏi các quan văn-võ kể thì muốn đánh, người thì muốn đầu, nếu đánh thì sợ ít đánh không lại đống, còn đầu thì e Tào-Tháo không ở rộng lòng. Bởi đó nên còn dự dự chưa quyết. » Ngô-quốc-thái nói: « Những lời chi ta dặn trong lúc lâm-chung, mi không nhớ sao ? » Tôn-Quyền nghe

nói như say mới tỉnh, như chim bao mới dậy. Bèn nhớ lại mấy lời mẹ dặn.

Ấy là :

*Nhớ lời Quắc-mâu khi gần thác,
Nên khiến Châu-lang lập chiến công.*

Muốn biết những lời dặn ấy ra thế nào, hãy xem hồi sau phân giải.

ĐỀ TƯ THẬP TƯ HỒI

*Khổng-Minh dùng trí khích Châu-du,
Tôn-Quyền quyết kế phá Tào-Tháo.*

Nói về Ngô-quốc-thái thấy Tôn-Quyền nghi hoặc không quyết thì nhắc lại rằng : « Khi chị ta lâm chung thì có di ngôn rằng : Lúc Bá-phù gần thác có dặn về việc trong không biết thì hỏi Trương-Chiêu, việc ngoài không biết thì hỏi Châu-Du. Sao con không thỉnh Công-cẩn về mà hỏi ? » Tôn-Quyền cả mừng, bèn sai sứ ra Phan-dương thỉnh Châu-Du về nghị việc.

Nói về Châu-Du đương có tập luyện binh thủy nơi hồ Phan-dương, nghe binh Tào-Tháo đến Hớn-thượng, thì lật dật về Sài-tang đặng nghe việc binh cơ, cho nên sứ chưa kịp đi mà Châu-Du đã về tới.

Lỗ-Túc kết bạn với Châu-Du rất hậu. Nay Lỗ-Túc nghe Châu-Du về, lật dật tiếp rước thuật các việc lại cho Châu-Du nghe. Châu-Du nói : « Tử-kính chớ lo, tôi đã tính sẵn rồi, nay phải mau mau mời Khổng-Minh đến mà thương nghị. » Lỗ-Túc lên ngựa ra đi. Châu-Du vừa muốn đi nghĩ, bỗng nghe quân vào báo nói : « Có Trương-Chiêu, Cố-Ung, Trương-Thuần và Bộ-Chắc đến viếng. » Châu-Du rước vào, nói việc hàng huyện rồi, thì Trương-Chiêu hỏi rằng : « Đô-đốc có hay việc lợi hại đất Giang-dông chăng ? » Châu-Du đáp rằng : « Chưa hay. » Trương-Chiêu nói : « Tào-Tháo cầm binh trăm vạn, đến đóng nơi Hớn-thượng. Hôm trước có gửi hịch-văn đến đây, muốn thỉnh Chúa-

Công qua hội hiệp nơi Giang-hạ, tuy có ý lóm thâu, song chưa lối binh, bọn tôi khuyên Chúa-công hàng đầu, đặng cho Giang-dông khỏi họa, chẳng ngờ Lỗ-tử-kinh qua Giang-hạ đốc quân-sư của Lưu-Bị là Gia-các-Lượng về đây, va muốn trả cứu, nên mới qua đây chuốt trau lời nói, mà khích Chúa-công. Tử-kinh cũng chấp mê chẳng biết, nên anh em tôi đợi Đô-đốc về đây mà quyết đoán.» Châu-Du hỏi : « Ý-các ông có đồng nhau chẳng ? » Cố-Ung nói : « Đồng như nhau hết.» Du nói : « Ý tôi cũng muốn đầu đã lâu. Thôi các ông về nghỉ, để mai tôi vào ra mắt Chúa-công rồi sẽ hay.» Bọn Trương-Chiếu từ giả lui ra. Giây phúc quân lại báo nói : « Trình-Phồ, Huỳnh-Cái, Hang-Dương và một phe chiến-tướng đến thăm.» Châu-Du rước vào, hỏi thăm xong rồi, thì Trình-Phồ hỏi rằng : « Đô-đốc có hay Giang-dông nay mai sẽ thuộc về người nào chẳng ? » Châu-Du đáp rằng : « Chưa hay.» Trình-Phồ nói : « Bọn tôi từ theo Tôn-tướng-quân, khai cơ dựng nghiệp, đánh Nam dẹp Bắc, hơn mấy trăm trận, mới đặng sáu quận thành trì này. Nay Chúa-công lại nghe lời bọn mưu-sĩ, muốn đầu Tào-Tháo, thiệt là đáng tiếc đáng hồ lắm. Bọn tôi đầu thóc cũng không chịu nhục, xin Đô-đốc khuyên Chúa-công quyết kế hưng binh, chúng tôi đều nguyện hết lòng từ hiến cho,» Châu-Du hỏi : « Các ông ý có đồng nhau chẳng ? » Huỳnh-Cái hăm hở đứng dậy lấy tay vỗ trán mà nói rằng : « Đầu tôi đầu đứt, tôi cũng nguyện không chịu đầu Tào.» Mấy người kia nói : « Chúng tôi cũng chẳng chịu đầu.» Châu-Du nói : « Xin các ông về nghỉ, để tôi ra mắt Chúa-công rồi sẽ hay.» Bọn Trình-Phồ ra về. Giây phúc lại có bọn Gia-các-Cần, Lữ-Phạm và một phe văn-quan đến. Châu-Du rước vào, hỏi thăm xong rồi, thì Gia-các-Cần nói : « Em tôi là Gia-các-Lượng, ở bên Hôn-thượng qua đây, mà nói rằng : Lưu-dự-châu muốn kết liên với Đông-ngô đặng đánh Tào-Tháo, các quan văn võ thương nghị chưa xong. Cũng vì em tôi làm sứ nên tôi không dám nói vào. Đợi cho Đô-đốc về mà quyết đoán việc ấy.» Châu-Du hỏi : « Theo ý ông luận thì thế nào ? » Gia-các-Cần đáp rằng : « Đầu, thì dễ an ; đánh thì khó giữ.» Châu-Du cười rằng : « Tôi sẽ có thể liệu, ngày mai đồng vào tướng-phủ rồi sẽ định nghị.» Bọn Gia-các-Cần

ra về. Quân lại báo nói : « Có bọn Lữ-Mông, Cam-Ninh đến xin ra mắt. » Châu-Du mời vào. Mấy người ấy cũng nói về việc đó, người thì muốn đánh, kẻ lại muốn dẫu, tranh luận om xòm, phân phân bất nhứt. Châu-Du nói : « Chẳng nên nhiều lời, ngày mai đồng tỵ tại tướng-phủ mà tấu nghị. » Mấy người ấy ra về. Châu-Du chum chim cười noài. Chiều tối, quân vào báo rằng : « Lỗ-Túc đặc Không-Minh đến. » Châu-Du rước vào, thi lễ xong rồi. Lỗ-Túc hỏi Châu-Du rằng : « Nay Tào-Tháo cầm binh qua lâu cõi Nam. Một đánh một hòa, hai kẻ ấy Chúa-công chưa quyết, để đợi Trương-quân mà thôi, vậy ý Trương-quân liệu thế nào ? » Châu-Du nói : « Tào-Tháo lấy danh Thiên-tử binh ấy không nên cự. Vả lại tuế va cũng mạnh, chẳng nên khinh đánh, đánh thì ắt thua. Đầu thì dễ an, ý tôi đã quyết, ngày mai tôi ra mắt Chúa-công, thì sẽ xin sai sứ cầu hòa. » Lỗ-Túc sùng sốt mà rằng : « Lời ông sai rồi, cơ nghiệp Giang-dòng đã trải ba đời. Nỡ nào lại giao cho người khác sao ? Ba-phù di ngôn, về việc ngoài thì phú thạc cho Trương-quân, lúc này là lúc sở cậy Trương-quân, mà gìn giữ nước nhà. Cớ sao lại bắc chước theo bọn yêu đười ấy vậy ? » Châu-Du nói : « Sanh linh trong sáu quận này, nếu để cho bị việc binh cách, thì ắt đổ oan về ta, nên ta quyết kể chịu dẫu. » Lỗ-Túc nói : « Không phải, lấy việc an ninh của Trương-quân, và việc bền hiem của Đông-ngô, Tào-Tháo cũng chưa làm chi nổi. » Hai đang tranh biện với nhau, Không-Minh che tay áo mà mỉm cười. Châu-Du nói : « Tiên-sanh cớ sao lại cười tôi vậy ? » Không-minh nói : « Tôi không cười ai ; tôi cười Tử-kim không biết thời vụ mà thôi. » Lỗ-Túc hỏi : « Tiên-sanh, sao lại trở lại mà cười tôi là không biết thời vụ ? » Không-Minh nói : Công-cần muốn dẫu Tào-Tháo rất nên phải lẽ. » Châu-Du nói : « Không-Minh là người biết thời vụ ắt cũng đồng một lòng với tôi. » Lỗ-Túc nói : « Không-Minh sao người nói vậy ? » Không-Minh nói : « Tào-Tháo dụng binh rất hay, trong thiên hạ không ai dám cự. Ngay trước có Lữ-Bố, Viên-Taiệu, Viên-Thuật và Lưu-Biêu còn dám đánh với va. Nay mấy người ấy đều thác, trong thiên-hạ đã hết người rồi, có một mình Lưu-dự-châu không biết thời vụ, gắng sức mà đánh với va. Bây giờ có thân nơi Giang-nạ,

mất còn chưa biết. Tướng-quân quyết kế đầu Tào-Tháo, thì đã bảo toàn đặng vợ con, mà lại đặng trọng giàu sang, còn mối nước đời, phó cho lẽ trời tiếc làm chi nữa. » Lỗ-Túc cả giận mà rằng : « Người khiến chúa ta lòn cúi mà chịu nhục nơi đĩa giặc sao ? » Khổng-Minh nói : « Tôi có một kế khỏi nhọc công dắc dẽ khiến rượu nạp đất dâng ấn mà xin đầu, và cũng khỏi bôn thân đi qua sông nữa, chỉ sai một anh sứ hèn, chèo thuyền nhỏ, đưa hai người con gái qua dâng cho Tào-Tháo, thì mấy trăm binh đều cúi giáp cuốn cờ mà lui về hết. » Châu-Du hỏi rằng : « Dùng người nào mà làm cho binh Tào lui đặng ? » Khổng-Minh nói : Giang-dông mà mất hai người ấy, như cây lớn mà rụng đi một lá, kho đầy mà bớt một hạt thóc, có hại chi đâu. Còn Tào-Tháo mà đặng hai người ấy, thì mềng rở mà lui liền. » Châu-Du lại hỏi ; « Dùng hai người nào ? » Khổng-Minh nói : « Lúc tôi còn ở nơi Long-trung có nghe Tào-Tháo mới lập một cái đài nơi mé sông Chương-hà gọi là Đồng-tước-đài, cao lớn rộng rãi mà khéo lắm. Rồi chọn gái tốt mà để nơi đài ấy. Văn Tháo là đứa hảo-sắc, thường nghe bên Giang-dông có ông Kiều-công, ông ấy có hai người con gái người lớn tên là Đại-Kiều, người nhỏ tên là Tiểu-Kiều, nhan sắc đẹp đẽ, ngư trầm lạc nhạn, bẻ nguyệt tu hoa, cho nên Tháo có thề rằng : Ta nguyện một điều là : đẹp an bốn biển, cho nên nghiệp Đế ; nguyện hai điều là : dặng nhị Kiều bên Giang-dông, dặng dẽ vào đài Đồng-tước, mà vui lúc tuổi già, dầu có thác cũng không ức gì. Nay tuy va dấn binh trăm muôn, lờm lờm găm ghé đất Giang-dông, chớ thiệt rỏ là vì hai người con gái ấy mà thôi ; sao Tướng-quân không tìm Kiều-công, liềm một ngàn vàng, mà mua hai người con gái ấy, rồi sai sứ đem dâng cho Tào-Tháo. Hễ Tháo đặng hai người ấy thì ắt vừa lòng xứng ý, mà rút binh về ấy là kẻ Phạm-Lãi dâng Tây-phỉ đó, sao không làm đi cho kịp ? » Châu-Du hỏi rằng : « Tào-Tháo muốn dặng nhị Kiều có chi làm có chẳng ? » Khổng-Minh nói : « Con của Tào-Tháo là Tào-Thực tự Tử-kiên, hay chữ lắm, xuống bút nên văn, Tào-Tháo có khiến làm một bài phú, gọi là Đồng-tước-đài-phú, trong bài phú ấy, ý nói nhà va dặng làm Thiên-tử lại quyết bắt nhị Kiều. » Châu-Du nói : « Bài phú ấy ông có nhà chẳng ? Khổng-Minh nói :

« Tôi thấy văn từ huê mỹ, ưa mà đọc hoài cho nên còn nhớ. » Châu-Du nói : « Xin ông đọc thử coi. » Khi ấy Không-Minh đọc bài phú ấy, mà gốc bài phú ấy thì có câu rằng : *Lãm nhị Kiều u Đông Tây hê, nhược tràng không chi để đông.* Nghĩa là nói có hai cái cầu phía Đông phía Tây hoành lên, như cái mống nơi trên không. Ấy là chữ *kiều* là *cầu*. Nay Không-Minh lại sửa làm chữ *kiều* là nàng *kiều* mà đọc rằng : *Lãm Nhị-kiều u Đông nam hê, lạc triều tịch chi giữ cộng.* Nghĩa là đề hai nàng Kiều nơi phía Đông-nam mà vui chung sớm tối. Châu-Du nghe đọc dứt lời, thì liền cả giận, đứng dậy chỉ qua phía Bắc mà mắng lớn rằng : « Tào-tặc, khi ta thái quá ! » Không-Minh đứng dậy mà cang rằng : « Xưa Siêng-Vu mấy phen xâm phạm, Hôn-thiên-tử còn đam Công-chúa mà hòa thân thay. Nay tổn hai người con gái của dân gian, mà tiếc chi lắm vậy ? » Châu-Du nói : « Ông còn chưa rõ, Đại-Kiều là vợ Tôn-bá-phù, còn Tiểu-Kiều là vợ tôi. » Không-Minh nghe nói thì giã bộ kinh hãi mà rằng : « Tôi thiệt không biết, lỡ lời nói quấy, tội đáng thác, tội đáng thác ! » Châu-Du nói : « Tôi với Tào-tạc, thề chẳng còn hai ! » Không-Minh nói : « Việc phải tam tư, kẻo sanh hậu hối. » Châu-Du nói : « Tôi vâng mạng Bá-phù ký thác, lẽ đâu lòn cúi mà đầu Tào ? Lời tôi nói khi nầy là thử ông mà thôi, chớ tôi mà về đây thì đã có lòng đánh Bắc, dầu cho đao búa lên đầu, cũng không đổi chí. Xin Không-Minh giúp sức một phen, đừng phá Tào-Tháo. » Không-Minh nói : « Nếu ông tưởng đến tôi, thì tôi nguyện ra sức khuyến mả mà vâng lời sai khiến. » Châu-Du nói : « Ngày mai tôi ra mắt Chúa-công, mà thương nghị khởi binh. » Không-Minh, Lỗ-Túc từ giả lui ra, ai về dinh nấy.

Rạng ngày Tôn-Quyền ra khách, phía tả, quan văn là bọn Trương-Chiến Cố-Ung hơn ba mươi người ; phía hữu, thì có quan võ, bọn Trình-Phổ Huỳnh-Cái cũng hơn ba mươi người ; gươm đao sáng giới, áo mào rõ ràng, đứng hầu hai bên. Giây phút Châu-Du vào, ra mắt xong rồi thì hỏi rằng : « Tôi nghe Tào-Tháo đồn binh nơi Hôn-thương, mà gửi thơ qua đây ; ý Chúa-công liệu thế nào ? » Tôn-Quyền trao lịch-văn cho Châu-Du xem, Châu-Du xem rồi thì cười rằng : « Tào-tạc, tưởng đâu Giang-dông không

người, nên mới dám khi dễ thế ấy.» Tôn-Quyền hỏi : « Ý khanh thế nào ? » Châu-Du thưa rằng : « Chúa-công đã có thương nghị với các quan văn võ chẳng ? » Tôn-Quyền đáp rằng : « Trọn ngày đều nghị việc ấy. Người thì khuyên đánh, kẻ lại khuyên dẫu, ý ta chưa quyết, nên đợi khanh về mà quyết đoán.» Châu-Du lại hỏi : « Ai khuyên Chúa-công dẫu ? » Tôn-Quyền nói : « Bọn Trương-tử-Bổ đều muốn dẫu.» Châu-Du day lại mà hỏi Trương-Chiều rằng ; « Ý gì lại dẫu Tào-Tháo, xin nói cho tôi rõ ? » Trương-Chiều nói : « Tào-Tháo lấy thế Tuyền-tử mà đánh dẹp bọn phương. Mới đây lấy dặng Kinh-châu, oai thế can lớn hơn nữa. Vả lại Giang-dông ta mà có thế cự Tào, là nhờ thế Trường-giang đó mà thôi. Nay Tào-Tháo chiến thuyền có hơn trăm ngàn, thủy bộ đều đến, thì lấy chi mà cự dặng ? Chi bằng dẫu dõ, rồi sau sẽ tính.» Châu-Du nói ; « Ấy là lời luận của học trò mục đó. Vả chẳng Giang-dông từ mở nước ra đến nay, đã trải ba đời rồi, lẽ dẫu lại dẫu bỏ đi sao ? » Tôn-Quyền nói , « Như vậy thì tính làm sao ? » Châu-Du đáp rằng : « Tào tuy lấy danh là tôi nhà Hôn, kỳ thiệt là đũa giặc của triều-dinh. Nay Trương-quân thân-võ hùng-tái, nổi nghiệp của cha, anh, cứ đất Giang-dông, binh ròng lương dũ, lẽ phải tung hoành tại-nhà mà trừ tang khữ bạo cho quốc-gia, cơ chi lại dẫu đũa giặc ? Vả lại Tào-Tháo mà qua đây, theo việc binh gia, thì va đã phạm bốn đều kị ; phía Bắc chưa yên, Mã-Đẳng, Hàng-Toại là chỗ hậu hoạn, va lại ở lâu nơi phía Nam-dây, là một đều kị ; binh bên Bắc chẳng quen thủy chiến, Tào-Tháo lại bỏ yên, xuống thuyền mà tranh hoành với Đông-ngô, là hai đều kị ; lúc này tiết đông lạnh lẽo, ngựa không đủ cỏ là ba đều kị ; kéo sĩ-tốt bên Trung-quốc, mà lợi lạng dảng sả, chẳng quen phong thổ, sanh bệnh rất nhiều, là bốn đều kị ; Tào-Tháo phạm bốn đều kị đó, dẫu cho binh nhiều thế nào đi nữa thì cũng phải thua. Lúc này là lúc Trương-quân bắt Tào-Tháo đây ; tôi xin đem ít ngàn binh ròng ra đồn Hạ-khẩu mà dẹp Tào-binh cho.»

Khi Tôn-Quyền nghe Châu-Du nói vừa dứt lời, thì hăm hờ đứng dậy mà rằng : « Tào-tặc muốn bỏ vua Hôn mà lập mình, song nó còn sợ Viên-Thiệu, Viên-Thuật, Lữ-Bố, Lưu-Biêu với ta, nay mấy người kia đã mất, duy còn một

ta đây, ta với Tào-lặc thế chẳng còn hai, lời khanh nghị đánh, thiết hiệp ý ta, ấy là trời đấm khanh mà cho ta đó.» Châu-Du nói : « Tôi vì Tướng-quân, đánh liều một chuyến, muôn thác không nài, ngặt e Tướng-quân còn hồ nghi chưa an.» Tôn-Quyền liền rút gươm đeo ra, chém một đao nơi góc bàn mà rằng : « Các quan văn võ, ai còn nói đầu Tào-Tháo nữa, thì cũng bị như bàn án này.» Bèn cho Châu-Du cầm gươm ấy đi và phong làm Đại-đô-đốc ; hễ ai không vâng lệnh thì lấy gươm ấy mà chém, lại phong Trình-Phổ làm Phó-đô-đốc, Lỗ-Túc làm Tàng-quân-biêu-húy ; Châu-Du lãnh gươm rồi, day lại mà nói với chủ-tướng rằng : « Tôi vâng mạng Chúa-công, dấy binh đánh Tào. Ấy vậy ngày mai các quan các tướng phải tụ hết nơi dinh phía bờ sông mà nghe lệnh. Như ai trễ nãi thì phải y theo điều thứ năm mươi bảy mà trăm quyết.» Nói rồi thì từ tạ Tôn-Quyền mà lui về. Các quan văn võ cũng làm thính, ai về dinh nấy.

Châu-Du về dinh, cho mời Khổng-Minh đến mà thương nghị rằng : « Hôm nay nghị định đã xong ; xin thầy bày kế đánh Tào.» Khổng-Minh nói : « Lòng Tôn-tướng-quân chưa yên, chưa nên quyết kế.» Châu-Du hỏi : « Sao gọi là chưa yên ? » Khổng-Minh nói : « Lòng còn nhát vì binh Tào nhiều, ý còn sợ binh mình ít, đánh không lại đông, Đô-đốc phải vào mà giải cho rõ quân số, làm cho người hết nghi thì việc lớn mới nên.» Châu-Du nói : « Lời Tiên-sanh luận rất hay.» Bèn vào ra mắt Tôn-Quyền trong lúc ban đêm. Quyền nói : « Công-cần lại đây có việc chi chẳng ? » Châu-Du thưa rằng : Ngày mai tôi điều khiển binh mã, Chúa-công lòng còn nghi chẳng ? » Tôn-Quyền nói : « Ta đay lo binh Tào nhiều binh ta ít, e đánh không lại, chớ chẳng nghi việc khác.» Châu-Du cười rằng : « cũng bởi đều ấy, tôi mới vào đây. Chúa-công thấy hịch-văn của Tào-Tháo nói binh thủy và bộ của va hơn trăm muôn, nên Chúa-công sợ mà không liệu việc hư thiệt, nay xét thiệt số ra, thì binh bên Trung-quốc va đấm qua chừng mười lăm, mười sáu muôn mà mệt mỏi đã lâu rồi. Binh va đặng của họ Viên, thì cũng chừng bảy, tám muôn, còn đang hoài nghi chưa phục. Xét lại những quân mệt mỏi với những binh hồ nghi như vậy, dẫu cho nhiều mấy, cũng

chẳng nên sợ, tôi có chừng năm muôn binh, thì cũng đủ dẹp binh Tào, xin Chúa-công chớ lo.» Tôn-Quyền vỗ lưng Châu-Du mà rằng : « Công-cần nói bấy nhiều, cũng đủ cho ta hết nghi, Tử-Bố vô mưu làm mất chỗ ta trongค่าย, duy có khanh, Tử-kính, Trình-Phổ với ta mà thôi. Vậy thì bọn khanh nội ngày mai khởi binh đi trước, còn ta lo sai phát người ngựa, chở lương thảo theo cho nhiều dặng làm hậu ứng, thoãn đạo binh trước của khanh mà chẳng dặng nên, thì trở lại hiệp với ta ; ta quyết bôn thân ra đánh với Tào tặc chẳng còn nghi ngại đều chi cả. » Châu-Du từ tạ lui ra mà nghĩ thầm rằng : « Khổng-Minh đã liệu biết lòng Ngô-hầu, mà mưu kế lại cao hơn ta nữa. Nếu va còn sống mà thờ Lưu-bị thì ắt sanh họa cho Giang-dông. Chi bằng giết va đi. » Bên sai người nội đêm ấy đi mời Lỗ-Túc đến mà nghị việc muốn giết Khổng-Minh, Lỗ-Túc nói : « Chẳng nên dẫu giặc Tào chưa dẹp mà giết người hiền, ấy là mình bỏ kẻ giúp mình đó. » Châu-Du nói : « Người ấy giúp Lưu-Bị, sau ắt sanh họa cho Giang-dông. » Lỗ-Túc nói : « Gia-cát-Cần là anh ruột va, chi bằng sai đi chiêu dụ va về mà đồng phò Đông-ngô thì hay hơn. » Châu-Du-khen hay.

Ngày thứ mười về binh mình Châu-Du ra dinh, vào ngồi nơi trường Trung-quân, hai bên có quân đao-phủ, nhóm hết văn quan võ tướng mà truyền lệnh. Trình-Phổ lớn tuổi hơn Châu-Du, nay thấy chức tước Châu-Du ở trên mình thì không bằng lòng.

Ngày ấy cáo bệnh chẳng đến, cho con trai lớn là Trình-Tur ra thế cho mình. Châu-Du ra lệnh cho chúng tướng rằng : « Vương pháp vô thân. Các ông ai phải giữ bôn phận nấy, Nay Tào-Táo nó lộng quờn quá hơn Đông-Trát, cầm tù Thiên-tử nơi Hứa-xương, đóng binh tàng bạo nơi ranh bờ cõi ta. Nay ta lãnh mạng trư hung, các ông phải rạng sức đến trước, hễ lệnh ta đến trước, thì chẳng nên phá hại lê dân, công thì thưởng, tội thì răn. Không nên binh vị mà bỏ qua, » Bên sai Hàng-Đương, Huỳnh-Cái làm Tiền-bộ tiên-phương, đem chuyển thuyền của mình eai quân, thẳng đến Tam-giang-khẩu mà hạ trại. Tướng-Khâm, Châu-Thời, đi đạo thứ hai : Lãng-Thống, Phan-Chương đi đạo thứ ba ; Thái-sử-Từ, Lữ-Mông, đi đạo thứ

tư ; Lục-Tổn, Đồng-Tập đi đạo thứ năm ; Lư-Phán, Châu-Trị để tuần bốn phía, thôi thúc sáu quận quan quân, thủy hộ đều tời một lược, Sai khiến xong rồi, còn các tướng đều lo sửa soạn chiến thuyền cùng đồ binh khí mà kéo đi. Trình-Tư về thưa với cha rằng : « Châu-Du điều binh động chỉ phải phép lắm. » Trình-Phổ cả kinh mà rằng : « Ta khi Châu-lang là nọa nhược làm tướng không dặng. Nay dặng như vậy thiệt đáng tướng tài, lẽ nào ta còn không phục kia ? » Bèn lật dật qua dinh mà tạ tội. Châu-Du cũng khiêm nhượng mà tạ lại.

Ngày thứ Châu-Du cho mời Gia-các-Cần đến mà rằng : « Em của Tiên-sanh là Không-Minh đó có tài vương tá, sao lại dễ va hạ mình mà phò Lư-Bị vậy ? Nay va qua đây rồi ; dám xin Tiên-sanh chớ nài nhược mỗi một lưỡi, mà nói làm sao cho người em bỏ Lư-Bị mà phò Đông-ngô, thì Chúa-công đã dặng người hiền phụ trợ, mà Tiên-sanh anh em lại dặng gần nhau, chẳng là hay hơn, xin Tiên-sanh nhậm lời. » Gia-các-Cần nói : « Từ tôi đến Giang-dông thiệt hổ, không có chút công. Nay Đô-dốc đã sai đến, lẽ đâu đi không hết lòng. » Nói rồi lên ngựa thẳng đến quán-dịch, vào thăm Không-Minh. Không-Minh rước vào, lạy khóc, rồi nhắc chuyện anh em cách nhau. Gia-các-Cần khóc rằng : « Em biết Bá-Di với Thúc-Tề chẳng ? » Không-Minh nghĩ thầm rằng : « Ấy chắc là Châu-lang sai đến dụ ta, » Bèn đáp rằng « Bá-Di Thúc-Tề là người hiền xưa. » Gia-các-Cần nói : « Bá-Di Thúc-Tề dẫu đến đôi chết đói nơi núi Thú-dương, mà anh em cũng ở một chỗ với nhau. Nay anh với em là đồng bào cốt nhục, mà mỗi người thờ mỗi chúa, chẳng dặng hôm sớm gần nhau, sánh lại với Bá-Di, Thúc-Tề mà không hổ sao ? » Không-Minh đáp rằng : « Lời anh nói đó là tình, lòng em giữ đây là nghĩa ; anh với em đều là tời nhà Hớn, nay Lư-hoàng-thúc là dòng dõi của nhà Hớn. Nếu anh bỏ dặng Đông-ngô, mà về theo em, đồng phò Lư-hoàng-thúc, thì trên dả chẳng hổ mà làm tời nhà Hớn, dưới lại cốt nhục gần nhau. Ấy là tình nghĩa trọn hai, chẳng biết ý anh thế nào ? » Gia-các-Cần nghĩ thầm rằng : « Ta đến dụ nó, té ra bị nó dụ lại ta ! » Bèn không đáp lại, làm thinh đứng dậy từ giả lui về, ra mắt Châu-Du mà tỏ thiệt những lời

Khổng-Minh đã nói, cho Châu-Du nghe. Châu-Du nói : « Ý ông thế nào ? » Cấn nói : « Tôi thọ ơn Tôn-tướng-quân rất hậu, lẽ đâu bội phản cho đành ? » Châu-Du nói : « Ông có lòng ngay thờ chúa thi thôi, tôi sẽ có kế mà làm cho Khổng-Minh phục. »

Ấy là :

Tri với tri lẽ thì phải hiệp,

Tài cũng tài sao lại không dung,

Muốn biết Châu-Du lập kế chi mà làm Khổng-Minh phục đừng vả xem bài sau phân giải.

ĐỆ TỬ THẬP NGŨ HỒI

*Tam-giang-khâu, Tào-Tháo hao binh,
Quần-anh-hội, Trương-Cáng mắc kế.*

Châu-Du nghe Gia-các-Cấn nói thì giận Khổng-Minh lại càng dốc lòng lo mưu mà làm bại.

Ngày thứ kiểm binh diêm tướng, rồi vào tư tạ Tôn-Quyền. Tôn-Quyền nói : « Khanh đi trước đi, ta sẽ khởi binh theo sau. » Châu-Du lui ra, đi với Trình-Phổ, Lô-Túc đem binh khởi hành, lại mời Khổng-Minh đi theo. Khổng-Minh hăm hờ chịu đi. Đều bước xuống thuyền, giương buồm thẳng đến Hạ-Khâu, mà dừng binh cách Tam-giang-khâu chừng năm sáu mươi dặm. Châu-Du đóng trại ở giữa, còn bao nhiêu đều lập dinh trại bao xung quanh núi Tây-sơn. Còn Khổng-Minh cứ ở một mình nơi một chiếc thuyền nhỏ mà thôi. Châu-Du phân cắt xong rồi, sai người thỉnh Khổng-Minh thương nghị. Khổng-Minh đến. Châu-Du chào hỏi mà rằng : Tào-Tháo binh ít, Viên-Thiệu binh nhiều, mà Tào-Tháo lại hơn Thiệu dặng, là hờ nghe theo kế Hứa-Nhu mà đoạt lương nơi Ô-sào. Nay binh Tào-Tháo tám mươi ba muôn, binh ta có năm sáu muôn, thì đánh sao chớ lại? Vậy cũng phải đoạt lương và trước đi, thì sau đánh mới nổi. Nay tôi đã biết chắc, lương của Tào-Tháo đồn nơi Tụ-thiết-sơn. Tiên-sanh ở nơi Hớn-thượng đã lâu, thuộc biết đường đất, xin Tiên-sanh đi với bọn

Quang, Trương và Tử-Long, tôi cũng giúp thêm một ngàn binh, cho Tiên-sanh qua Tụ-thiết-sơn mà chặn đường lương của Tào-Tháo. Ấy là ai cũng đều lo vì chúa, xin chớ chối từ.» Khổng-Minh nghĩ thầm rằng : « Ấy bởi dụ ta không dặng, nên lập kế mà hại ta đó. Nếu ta chối từ, ắt bị va cười, chi bằng chịu đi, rồi sẽ tính kế.» Bèn hăm hờ chịu đi. Châu-Du cả mừng. Khổng-Minh lui ra. Lỗ-Túc hỏi nhỏ Châu-Du rằng : « Đò-đốc khiến Khổng-Minh đi cướp lương, là ý gì vậy ? » Châu-Du nói : « Tôi muốn giết Khổng-Minh, e người ta cười, nên mượn tay Tào-Tháo, dặng giết va cho tuyệt hậu hoạn mà thôi.» Lỗ-Túc nghe nói thì qua thăm ý Khổng-Minh, coi thử Khổng-Minh có biết hay không.

Đến nơi, thấy Khổng-Minh không lòng nao sợ, cứ chỉnh diêm binh mà mà tinh đi. Lỗ-Túc không nỡ làm thình, bèn hỏi thử rằng : « Tiên-sanh đi đây, ước nên công chắng ? » Khổng-Minh cười rằng : « Tôi đánh bộ, đánh thủy, đánh xe, đánh ngựa mỗi mỗi đều hay, có lo chi là không thành công. Chắng phải như bên ông với Châu-lang, chuyên một nghề hay như vậy đâu ? » Lỗ-Túc hỏi : « Tôi với Công-cần sao gọi có một nghề hay ? » Khổng-Minh nói : « Tôi nghe con nít đất Giang-nam có hát rằng : *Giữ ãi phục binh thì Tử-kính, qua sông thủy chiến có Châu-lang*, Lấy đó mà suy thì biết ông hay việc bộ, Châu-lang hay việc thủy mà thôi.» Lỗ-Túc trở về thuật lại với Châu-Du. Du nổi giận mà rằng : « Khổng-Minh khi ta đánh bộ không dặng sao ? Thôi, ta chắng cần chi va, để ta bôn thân dẫn muôn binh kị, qua Tụ-thiết-sơn, tuyệt đường lương của Tào-Tháo cho va coi.» Lỗ-Túc thuật lại với Khổng-Minh. Khổng-Minh cười rằng : « Công-cần khiến ta đoạt lương đó, nên ta lấy lời thách va, cho va nhịn nhục không dặng, mà đi phục cho rồi. Tử-kính ôi ! Vã chắng lúc này là lúc dụng người, hễ Ngô-hầu với Lưu-sử-quân đồng lòng hiệp sức, thì việc mới nên, nếu mong lo hại nhau như vậy, ắt là việc lớn phải hư. Vã lại Tào-tặc nó nhiều mưu lắm. Bình sanh thường hay cướp lương của người ta, nay lương của va lẽ nào va lại chắng đặt trượng binh mà phòng bị. Nếu Công-cần đi đây ắt là bị bắt. Nay phải

lo mà đánh thủy trước, làm cho binh Tào nao núng đã rồi sẽ tính kế khác mà đánh, xin Tữ-kính khéo nói cho Công-cần nghe.» Lỗ-Túc về ra mắt Châu-Du mà thuật những lời Khổng-Minh đã nói. Châu-Du lật đầu dậm chơn mà rằng : « Khổng-Minh liệu việc hơn ta mười phần, nếu nay không trừ, sau ắt san t họa.» Lỗ-Túc càng rằng : « Bây giờ đang lúc dụng người, xin lấy việc quốc gia làm trọng, đợi dẹp Tào-Tháo rồi sẽ lo tới va thì cũng không muộn chi.» Du thấy nói phải, thì cũng nghe theo.

Nói về Huyền-Đức căn dặn Lưu-Kỳ về giữ Giang-hạ, còn mình thì dẫn chư-tướng kéo binh qua đóng nơi Hạ-khâu ; ngó chừng qua Giang-nam, thấy cờ xí lố xố, gươm giáo trùng trùng, thì liệu chắc Đông-ngô đã động binh. Bèn dời hết binh Giang-hạ xuống Phàn-khâu mà hạ trại, lại nhóm hết chúng tướng mà rằng : « Từ Khổng-Minh qua Đông-ngô đến nay, không thấy tin tức, chẳng biết công việc thế nào, có ai dám đi thám thính chăng ? » Mê-Trước thưa rằng : « Tôi xin đi cho.» Huyền-Đức dạy sắm lễ vật dè rượu sai Mê-Trước qua Giang-dông giả đi khao binh mà thám thính hư thiệt. Mê-Trước lãnh mạng, ngồi thuyền nhỏ, tuốc qua Giang-dông mà đến trại Châu-Du. Quâu-sĩ vào báo. Châu-Du cho vào. Mê-Trước vào dâng lễ vật và tỏ ý Huyền-Đức kính nhượng. Châu-Du lãnh lễ vật rồi, dạy bày yến mà thết đãi. Mê-Trước nói : « Khổng-Minh ở bên này đã lâu, xin cho va về với tôi.» Châu-Du nói : « Khổng-Minh đang lo mưu với tôi mà đánh Tào-Tháo, lẽ nào lại bỏ mà về, tôi muốn ra mắt Lưu-dự-châu mà nghị mưu kế, ngặt vì mình lãnh đại-binh, không dám bỏ cho ai mà đi, phải chi Lưu-dự-châu dời giá qua đây, thiệt tôi rất mừng.» Mê-Trước vâng mạng, từ tạ lui về. Lỗ-Túc hỏi Châu-Du rằng : « Ông muốn mời Huyền-Đức dặng nghị kế chi » Châu-Du đáp rằng : « Huyền-Đức là anh hùng trên đời, chẳng nên chẳng trừ, nay ta thừa cơ dụ đến giết đi, ấy là trừ dặng một mối họa cho quốc-gia. » Lỗ-Túc càng gián dối ba phen. Châu-Du không nghe. Bèn truyền lệnh rằng : « Huyền-Đức qua thì mai phục trước năm mươi đao-phủ-thủ nơi trong vách, hễ coi chừng chén rượu ta rót xuống thì ào ra một lượt mà ra tay »

Mô-Trước về ra mắt Huyền-Đức mà rằng : « Châu-Du muốn thỉnh Chúa-công qua Giang-dòng phó hội, mà nghị kế đánh Tào. » Huyền-Đức lại dạy chọn một chiếc thuyền nhẹ, đi nội ngày ấy. Vân-Trường càng rằng : « Châu-Du là kẻ nhiều mưu, vả lại cũng không thơ tin của Không-Minh, e va có sanh kế gian chằng, chằng nên khinh đi. » Huyền-Đức nói : « Nay ta kết với Đông-ngô, dặng đánh Tào-Tháo, Châu-lang muốn mời ta, nếu ta không đi, thì không phải ý đồng-minh, Hai đảng cứ nghị nhau hoài, thì việc ấy chằng xong. » Vân-Trường nói : « Nếu anh quyết ý muốn đi, thì em xin theo với. » Trương-Phi nói : « Tôi cũng đi theo nữa. » Huyền-Đức nói : « Vân-Trường đi thì đủ rồi. Dực-Đức, Tữ-Long giữ trại, Giãng-Ung cố thủ Ngạc-huyện mà chờ ta về. » Căng dặn xong rồi, thì đi với Vân-Trường cùng hai mươi tên quân, cỡi thuyền nhẹ mà thẳng qua Giang-dòng. Huyền-Đức xem thấy bên Giang-dòng, những là chiến thuyền, sanh, kỳ, binh giáp, hai bên phân bố tề chỉnh, thì trong lòng rất mừng. Thuyền vừa tới bến, quân-sĩ vào báo với Châu-Du rằng : « Lư-dự-Châu qua đến rồi. » Châu-Du hỏi rằng : « Va đi mấy chiếc thuyền ? » Quân-sĩ đáp rằng : « Có một chiếc thuyền với vài mươi người tùy tùng má thôi. » Du cười rằng : « Mạng va đã tới rồi. » Bèn khiến đao-phủ-thủ mai phục xong xả, rồi mới ra trại nghinh tiếp một cách khiêm nhượng. Huyền-Đức dẫn Vân-Trường và hai mươi lùnghơn, vào thẳng nơi chốn trung-quân. Làm lễ chào mừng xong rồi, thì Châu-Du mời Huyền-Đức ngồi trên, Huyền-Đức nói : Tướng-quân danh vang trong thiên hạ, còn tôi kẻ bất tài, dãi tôi chi mà trọng lễ làm vậy ? » Bèn phân ngôi chủ khách mà ngồi. Châu-Du bày yến má thiết đãi.

Lúc ấy Không-Minh tinh cờ ra đến bờ sông, nghe nói có Huyền-Đức qua đến Giang-dòng mà hội diện với Châu-Du, thì đăm lòng lo sợ lắm. Bèn lên vào trung-quân dòm coi động tịnh thế nào, vào tới nơi thì thấy Châu-Du mặt lờm lờm, ý muốn giết Huyền-Đức, hai bên vách thì có đao-phủ-thủ mai phục. Không-Minh thất kinh mà nói thẳm rằng : « Khốn khổ dữ a ! » Xem lại thì thấy Huyền-Đức cười nói nghinh ngang, còn Vân-Trường cầm guom đứng

sau lưng Huyền-Đức. Không-Minh lòng mắng mà rằng :
« Chúa ta khỏi lo bị hại rồi ! » Bèn lên trờ ra, tuốc tới mé sông mà đợi.

Châu-Du với Huyền-Đức uống rượu dặng và tuần thì Châu-Du vừa bưng chén rượu mà đứng dậy, bỗng thấy Vân-Trường cầm gươm đứng sau lưng Huyền-Đức, thì lật đật hỏi rằng : « Ai đứng sau Sứ-quân vậy ? » Huyền-Đức nói : « Em tôi tên là Quang-Vân-Trường. » Châu-Du sợ hỏi : « Có phải là Vân-Trường mà chém Nhan-Lương giết Văn-Xũ ngày trước chẳng ? » Huyền-Đức đáp rằng : « Phải đó. » Châu-Du cả kinh, mồ hôi ứa đầm. Bèn rót rượu mà mời Vân-Trường.

Giây lâu Lồ-Túc vào, Huyền-Đức hỏi ; « Không-Minh ở đâu, xin Tữ-kinh mời đến mà thương hội một phen. » Châu-Du nói : « Để phá binh Tào-Tháo rồi sẽ thương hội, thì cũng không muộn gì. » Huyền-Đức chẳng dám nói nữa, Vân-Trường lấy mắt láy Huyền-Đức, Huyền-Đức hội ý, bèn đứng dậy, từ giả Châu-Du rằng : « Tôi xin kiêu về, để dẹp giặc thành công rồi sẽ qua mà ăn mừng. » Châu-Du không cầm. Bèn đưa ra khỏi Viên-môn. Huyền-Đức từ biệt Châu-Du, rồi đi với Vân-Trường xuống tới bến sông, thì thấy Không-Minh đã ngồi đợi dưới thuyền. Huyền-Đức cả mừng. Không-Minh nói : « Chúa-công biết sự hiểm nghèo hôm nay chẳng ? » Huyền-Đức sững sốt mà rằng : « Không hay. » Không-Minh nói : « Nếu không có Vân-Trường, thì Chúa-công đã bị Châu-Du hại rồi. » Huyền-Đức nghĩ lại mới giựt mình, bèn thỉnh Không-Minh về Phàn-khâu một lượt. Không-Minh nói : « Tôi tuy ở chỗ miệng hùm, mà an như Thái-sơn, không hề gì đâu. Chúa-công về bên, phải sắm sửa chiến-thuyền và quân mã cho sẵn, qua hai mươi tháng mười một, nhằm ngày giáp-tý, thì phải sai Tữ-Long đem một chiếc thuyền nhỏ qua Nam-ngạn mà đón tôi, xin chớ lỗi hẹn. » Huyền-Đức hỏi : « Ý gì vậy ? » Không-Minh đáp rằng : « Chúa-công hãy cứ coi chừng, hề có gió Đông-nam thổi lên, thì có tôi về. » Huyền-Đức muốn hỏi nữa. Không-Minh cứ thôi thúc Huyền-Đức lui thuyền, còn mình quày quã trờ lên mà về thuyền. Huyền-Đức,

Vân-Trường khiến tùng-nhơn lui thuyền, đi dặng mấy dặm, bỗng thấy trên dòng nước lược xuống năm sáu mươi chiếc thuyền có Trương-Phi cầm xà mâu mà đứng trước mũi thuyền. (Nguyên Trương-Phi, e Huyền-Đức sợ sây, Vân-Trường một mình khó chống, nên đến tiếp ứng.) Khi ấy ba anh em hiệp nhau thì vui cười mà về trại.

Nói về Châu-Du đưa Huyền-Đức về rồi trở lại trại mình. Lô-Túc hỏi rằng: « Ông đã dụ Huyền-Đức đến đây rồi, có sao lại không ra tay? Châu-Du nói: « Quang-vân-Trường thiết là Hồ-tướng trên đời, va với Huyền-Đức, đi đứng không rời nhau, nếu ta ra tay, thì va ắt hại ta. » Lô-Túc sững sốt, bỗng có quân báo nói: « Có sứ Tào-Tháo đem thư đến. » Châu-Du cho vào. Sứ dâng thư lên. Châu-Du xem ngoài bì thư thấy có chữ đề rằng:

Hơn-dại Thừa-tướng thư phó Châu-dô-dốc khai khan.

Châu-Du nổi giận, không thèm giở thư, xé nát mà liên xuống đất, rồi lại truyền lính chém quách sứ ấy. Lô-Túc càng rằng: « Hai nước đang tranh với nhau, thì chẳng nên chém sứ người sai đến. » Châu-Du nói: « Ta chém sứ dặng thị oai chớ. » Bèn chém sứ ấy rồi trao thủ cấp cho tùng nhơn, mà khiến đem về cho Tào-Tháo. Lại khiến Cam-Ninh làm tiên-phong, Hàng-Đương làm tả-dực, Trương-Khâm làm hữu-dực, còn Châu-Du bản thân đi với các tướng mà tiếp ứng.

Ngày thứ lúc canh tư, nấu cơm, qua canh năm khai thuyền, giục trống la ó mà kéo tới.

Nói về Tào-Tháo hay dặng Châu-Du hủy thư, chém sứ thì giận lắm, bèn đòi Thái-Mạo, Trương-Doãn và một bọn tướng Kinh-Châu mới đầu mà cho làm tiên-bộ. Còn mình thì dẫn binh đi hậu quân. Thôi đốc chiến thuyền đến Tam-giang-khẩu, bỗng thấy thuyền binh bên Đông-ngô kéo đến chạt sông, làm đầu một viên đại-tướng, ngồi tại mũi thuyền, kêu lớn rằng. « Ta là Cam-Ninh đây, có ai dám đánh với ta chẳng? » Thái-Mạo khiến em là Thái-Huân lược tới, hai bên xáp gần. Cam-Ninh giương cung lấp tên, bắn trúng Thái-Huân té nhao, rồi giục thuyền lược đến, cung tên bắn nhau, binh Tào ngăn đỡ không nổi. Lại thêm bên

hữu có Trương-Khám ; bên tả có Hàng-Đương ; xông vào trận Tào. Còn binh Tào phân nữa vẫn là binh Thanh-châu và Từ-châu, cho nên chưa quen thủy chiến, lúc xáp trận giữa dòng sông, chơn đứng chẳng vững, binh Cam-Ninh ba đạo chiến thuyền giục ngang trên mặt nước. Châu-Du lại giục thuyền đến giúp, binh Tào bị tên mà thác, chẳng biết là bao nhiêu. Đánh từ giờ tý đến giờ mùi, Châu-Du tuy dặng thắng, song vì binh cũng ít đánh không lại đông. Bên truyền lệnh giống chiến mà thâu binh.

Binh Tào thua về, Tào-Tháo lên trại kiểm điểm quân sĩ rồi, đòi Thái-Mạo và Trương-Doãn mà trách rằng : « Đông-ngô binh ít mà mình lại thua, ấy bởi bọn người không hết lòng. » Thái-Mạo thưa rằng : « Binh thủy đất Kinh-châu không tập luyện đã lâu, còn binh Thanh, Từ vẫn chưa quen đánh thủy, cho nên mới thua. Nay phải lập thủy trại, rồi để binh Thanh, Từ ở trong, binh Kinh-châu ở ngoài, mỗi ngày tập luyện cho tinh thực, thì dùng mới dặng. » Tào-Tháo nói : « Người đã làm Đô-đốc thủy-quân, hễ việc chi tiện thì làm, lựa là phải thua với ta làm gì ? » Từ ấy Trương-Doãn, Thái-Mạo lo tập thủy-quân lập trại dài theo mé sông, chia làm hai mươi bốn cửa ; lại tri thuyền lớn ở ngoài làm thành quách, thuyền nhỏ nhẹ ở trong cho tiện qua lại, đêm thì đèn dốt lò sưởi, còn trên bờ thì trại bộ liền nhau hơn ba trăm dặm, đèn lửa giăng giăng.

Nói về Châu-Du thắng dặng một trận mà về trại, bên nhứt diện khao thưởng ba quân, nhứt diện sai người báo thiệp với Ngô-hầu.

Đêm kia Châu-Du lên chỗ cao mà xem phía ấy, binh Tào đóng thấy lửa ánh hừng trời, thì lấy làm lạ mà hỏi. Kẻ tả hữu thưa rằng : « Ấy là đèn lửa của quân bên Bắc. » Châu-Du thất kinh.

Ngày thứ Châu-Du lại muốn đi xem thủy trại của Tào ; bên chọn một chiếc lầu-thuyền, đem nhạc trống, và vài mươi tướng mạnh, mỗi người đều mang cung tên, xuống thuyền một lược mà thẳng đến gần trại Tào-Tháo. Châu-Du truyền lệnh gieo neo mà đánh nhạc một hồi, rồi lên

dòm xem thấy thủy trại của Tào thì thất kinh mà rằng : « Như vậy thì binh thủy giỏi lắm ! » Bèn hỏi rằng : « Đô-đốc thủy quân là ai ? » Kẻ tả hữu thưa rằng : « Thái-Mạo và Trương-Doãn. » Châu-Du mới nghĩ rằng : « Hai người ấy ở Giang-đông đã lâu, thông thạo việc thủy chiến lắm, ta phải lập kế mà trừ chúng nó trước đi, thì sau mới phá binh Tào đặng. » Lúc đang lén xem, có quân Tào thấy, thì vào phi báo với Tào-Tháo rằng : « Có Châu-Du lén đến dòm hành trại ta. » Tháo dạy xông thuyền ra bắt. Châu-Du thấy trong trại của Tào cờ hiệu xao động thì biết rồi, bèn khiến quân lấy neo gay chèo. Thuyền nhẹ như tên, chèo tuốc về mất,

Lúc thuyền của binh Tào kéo ra, thuyền Châu-Du đã đi xa hơn mười mấy dặm, theo không kịp, phải trở lại mà báo với Tào-Tháo. Tào-Tháo hội chúng tướng rằng : « Hôm qua mới thua một trận, nhuệ khí đã lụt. Nay lại bị va dòm hành trại ta nữa, vậy thì phải lập kế chi mà phá binh chúng nó chớ. » Nói chưa dứt lời, bỗng có một người bước ra thưa rằng : « Lúc tôi nhỏ vẫn là bạn học với Châu-lang, nay tôi nguyện qua Giang-đông, uốn ba tất lưỡi mà nói cho va về đầu. » Tào-Tháo cả mừng, xem ra thì là người ở xứ Cửu-giang, họ Trương tên Cánh, tự Tử-dực, đang làm chức Mộ-tân. Tào-Tháo hỏi rằng : « Tử-dực với Châu-công-cần thâm hậu lắm sao ? » Trương-Cánh thưa rằng : « Thừa-tướng chớ lo, tôi qua Giang-đông phen này, ắt đặng thành công. » Tháo hỏi : « Muốn đem theo vật chi ? » Cánh đáp rằng : « Một đũa Tiều-dồng với hai đũa chèo thuyền thì đủ rồi. » Tháo rất mừng. Bèn bày tiệc rượu mà đưa Trương-Cánh đi

Trương-Cánh đầu bịch khăn đen, mình mặc áo vải rộng, ngồi một chiếc thuyền nhỏ, mà thẳng qua trại Châu-Du.

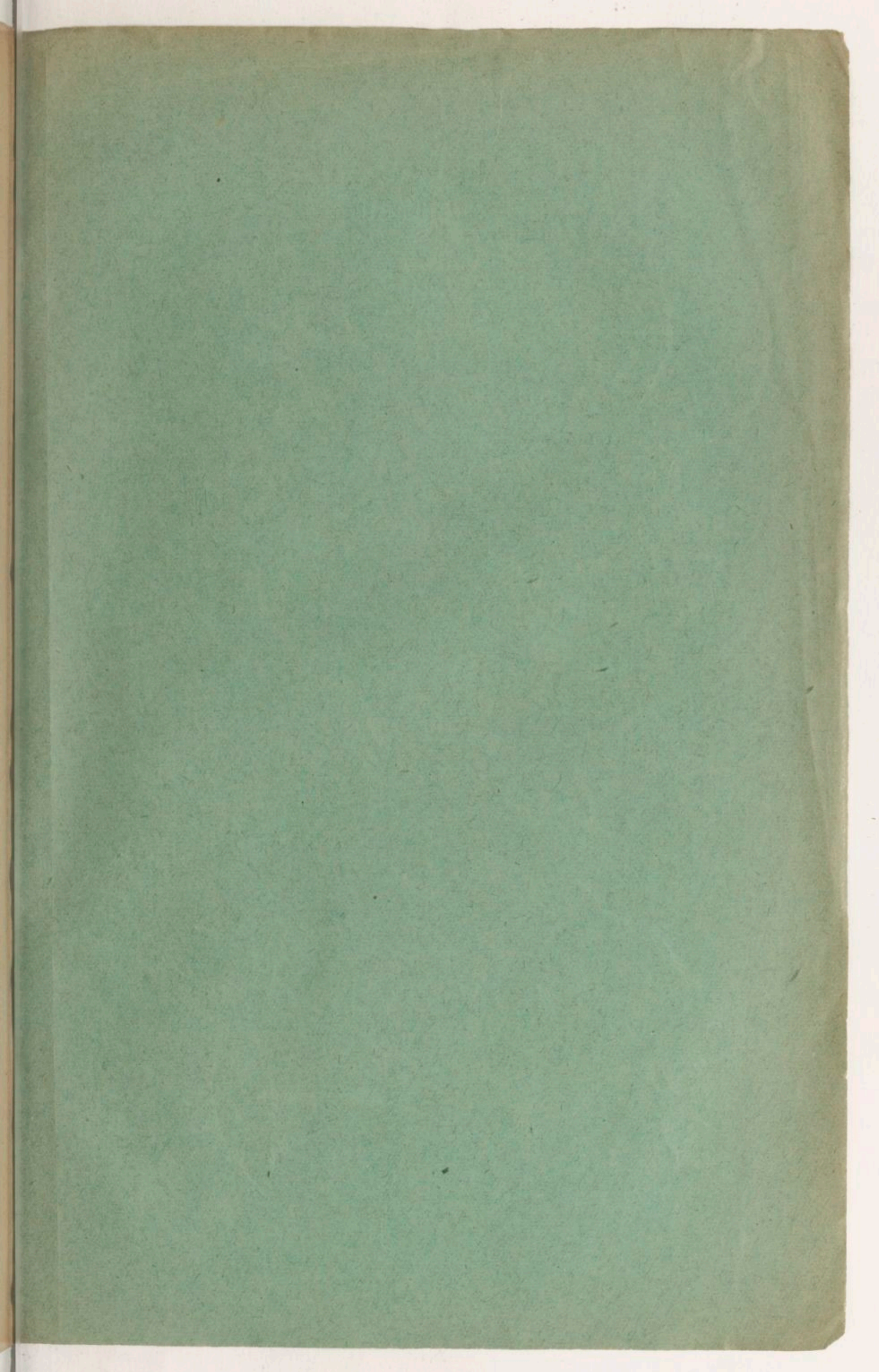
Đến nơi, dạy quân vào báo cho Châu-Du hay. Châu-Du đang nghị việc, nghe quân báo có Trương-Cánh đến thì cười rằng : « Khách dụ hàng đã đến đó. » Bèn kể tai nói nhỏ với chư-tướng, như vậy như vậy. . . . . Chúng tướng lãnh mạng ra đi. Châu-Du mặc áo dẫu vải trăm tòng-nhơn đều là áo gấm mảo hoa, kéo ra đón rước. Còn Trương-Cánh thì dắt có một đũa Tiều-dồng hơn hỡ mà vào. Châu-Du

tiếp rước Trương-Cảng mà rằng : « Tử-dực chẳng nài khó nhọc, lặn lội biên sông đến đây má dụ hàng giùm cho họ Tào sao ? » Trương-Cảng sững sốt mà rằng : « Tôi cách Túc-hạ đã lâu, nay đến mà thăm, cớ sao lại nghi tôi là khách dụ hàng. » Châu-Du cười rằng : « Tôi tuy là thông minh, không bằng Sứ-quân, song bề nghe tiếng đồn ca thì đã rõ biết ý hay dở. » Trương-Cảng nói : « Túc-hạ đãi kẻ cố nhờn như vậy, tôi xin kiêu về. » Châu-Du cầm tay Trương-Cảng mà cười rằng : « Tôi e anh làm dụ hàng cho họ Tào, nếu không lòng ấy thì thôi, đi đâu mà gấp vậy ? » Bèn dắt nhau vào trường mà đàm đạo. Châu-Du truyền lệnh rằng : « Đòi hết anh hùng đất Giang-tả đến ra mắt Tử-dực. » Giây phúc văn-quan thi đều mặt áo gấm, võ-tướng đều mang giáp bạc, phân ra hai hàng mà vào. Châu-Du dạy mỗi người ra mắt xong rồi, phân ra hai phía mà ngồi, rồi bày diên tiệc đánh nhạc *thắng-trận* rót rượu chuyền nhau mà đãi. Châu-Du nói với các quan rằng : « Người này là bạn đồng-hương với tôi, tuy ở Giang-bắc mà qua đây mặc dầu chớ chẳng phải là người thuật khách của Tào-Tháo đâu, các ông chớ nghi. » Bèn mở gươm đeo của mình, trao cho Thái-sù-Tử mà rằng : « Ông mang cây gươm này mà làm Giám-lữ, hôm nay là ngày ăn uống chơi, nói việc tình nghĩa anh em mà thôi. Nếu ai nói đến việc biu-hạ của Tào-Tháo với Đông-ngô thì chém liền. »

Muốn biết sau ra thế nào
xin xem qua cuốn thứ mười một *thứ* rồi

Đồ dùng trong trường học có bán đủ thứ ở
tiệm **Tín-Đức Thư-Xả.**

SÁCH MỚI XUẤT BẢN

TIỂU THUYẾT

Cay đắng mùi đời...	1 \$ 00
Nhơn tình ấm lạnh 1 ^{er} (đang in tiếp).	0 30
Ai làm được...	1 00
Thầy thông ngôn	0 60
Tình là giấy oan	0 75
Một mối tử thù.	0 50
Nước tri phủ non tình (trọn bộ 3 cuốn)...	1 50
Mộng hoa.	0 30
Tịch tà quy chánh...	0 80
Lả phi Hùng	0 60
Lả thơ rơi.	0 80
Tai mạng tương đồ...	0 80
Lòng người nam hiểm...	0 50
Nghĩa hiệp kỳ duyên.	0 50
Khí hùng..	1 20
Oan hồn yên tử và Binh vỡ gương tan (trọn bộ đóng bìa carton, chữ vàng.	5 00
Tục oan ương ly hận	0 80
Nặng lời non nước..	0 60
Nặng gánh chung tình	0 20

TUỒNG ĐIỀU VÀ CẢI LƯƠNG

Kẻ ăn mắt người khát nước (điều)..	0 \$ 20
Mạnh-lệ-Quân (bộ 4 bốn cuốn đóng bìa carton..	2 40
Tây Thi 2 cuốn :	1 20
Sĩ long bội ước.	0 50
Vương Sò phôi hiệp..	0 50
Mai trần lái ngô	0 50
La-thông tảo Bắc	0 60
Xử bá đao Từ-hại-Thọ	0 60
Võ Tông sát tẩu.	0 60

TRUYỆN TAU ĐIỂN NGHĨA

Tam Quốc in rời cuốn thứ 10 (đang in tiếp theo, mỗi cuốn)..	0 \$ 40
Phấn-trang-lầu in rời cuốn thứ 5 (đang in tiếp theo, mỗi cuốn)..	0 40

Còn nhiều thứ kể ra đây không xiết, Ngài nào muốn mua sĩ xin viết thư thương lượng còn mua lẻ xin theo giá trên đây, gửi mandat hay cò về bồn-xã gửi hầu ngay và chịu tiền cước phi, xin miễn gửi lảnh-hóa-giao-ngân. Bồn-xã có bán sĩ và bán lẻ đủ đồ dùng trong trường học giá thiệt rẻ, (có bán đủ sách Bắc-kỳ và Trung-kỳ).

TÍN-ĐỨC THU-XÃ.

37, rue Sabourain, Saigon